

Heemkring Ravensteyn

Boortmeerbeek

Dag Allemaal,

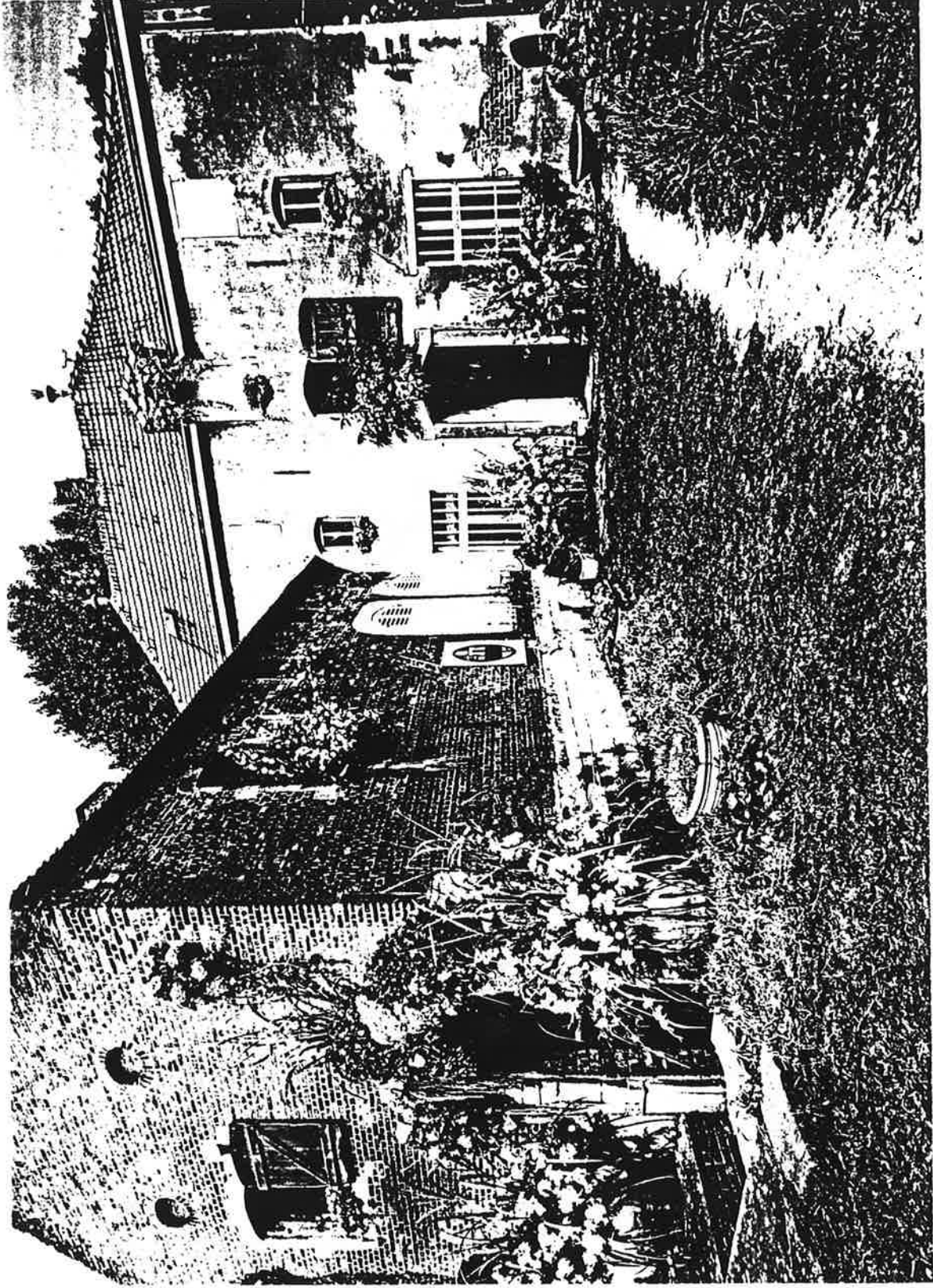
Drukke, ja, zeer drukke weken liggen achter ons.

In augustus hadden we onze druk bezochte rommel- en ambachtenmarkt, en zeker niet te vergeten, de herdenkings-activiteiten rond de 75ste verjaardag van de SLAG VAN SCHIPLAKEN. Van alle kanten mochten we felicitaties in ontvangst nemen voor de organisatie van deze herdenking. De publieke belangstelling bewees trouwens ook dat het goed was. Een aantal reakties, her en der verschenen, drukken we trouwens af in dit nummer.

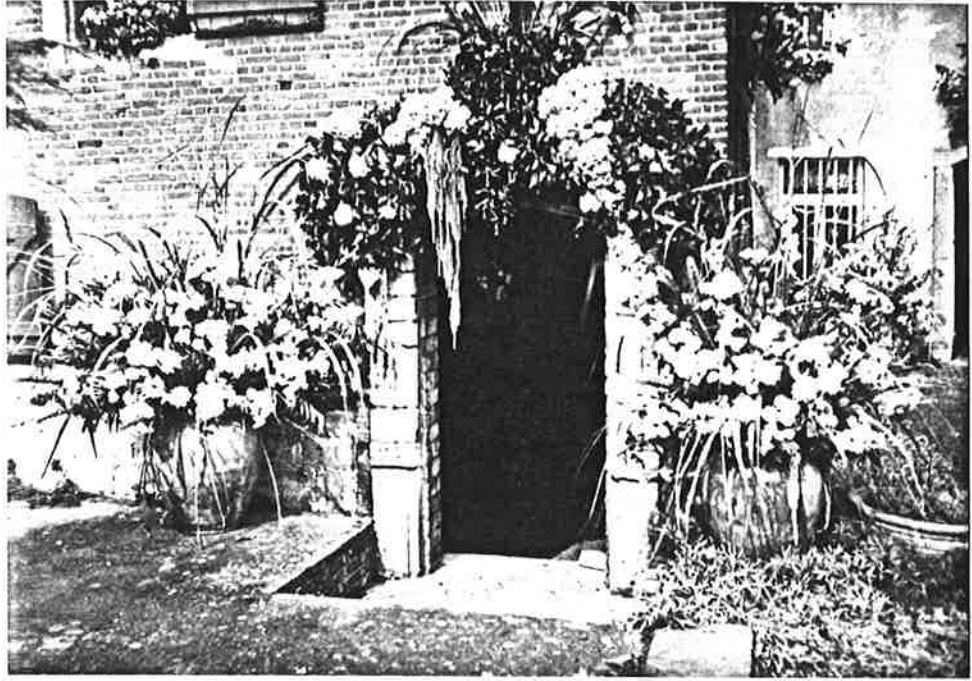
Ook september was danig druk. Ter gelegenheid van "BOORTMEERBEEK IN DE BLOEMEN" mochten we vele honderden mensen verwelkomen in de "Watermolen van Servaes", waar we voor de Open Monumentendag een klein proevertje van wat heemkunde nu eigenlijk is, opgesteld hadden. Onze bestuursleden in klederdracht werden vele malen op de gevoelige plaat vastgelegd.

Naast de gewone artikels in dit nummer hebben we voor het eerst sedert het ontstaan van ons tijdschrift plaats moeten maken om afscheid te nemen van drie van onze leden, die omwille van hun inzet een kort in memoriam verdienen. Aan de diepbeproofde families bieden wij langs deze weg nogmaals onze innige deelneming aan bij het zware verlies dat hen treft.

R. Korten
Voorzitter

De "WATERMOLEN VAN SERVAES" tijdens "BOORTMEERBEEK IN DE BLOEMEN" (8, 9 en 10 sept.89)

26 en 27 augustus 1989 : 75 Jaar SLAG VAN SCHIPLAKEN

Zaterdag 26 en zondag 27 augustus werden te Schiplaken de slachtoffers, gevallen tijdens "de Slag van Schiplaken" in augustus-september 1914, herdacht.

Eind augustus 1914 kende stralend zomerweer. De 75ste herdenking van de Slag diende echter te gebeuren onder een dreigende lucht, waaruit geregeld tonnen water viel. Aan de organisatie van de herdenkingsplechtigheden werd door een organisatiecomité, samengesteld in de schoot van het Gemeentebestuur en de Heemkring Ravensteyn, speciale aandacht besteed en een welgevuuld programma werd dan ook aan de inwoners en de genodigden gepresenteerd.

Op zondagvoormiddag werd naar jaarlijkse gewoonte in de parochiekerk H. Familie een plechtige herdenkingsmis ter nagedachtenis van de gesneuvelden opgedragen.

Daarna werden door de burgerlijke en militaire overheden een bloemenhulde gebracht aan het monument op het oorlogskerkhof.

Afdelingen in traditieuniform van de in 1914 in de Slag betrokken regimenten Karabiniers en Grenadiers kwamen speciaal van Leopoldsburg, resp. Soest (B.R.D.) om aan bovenvermelde plechtigheden deel te nemen. Grote afvaardigingen van oud-strijdersverenigingen en van het Belgisch Leger, evenals talrijke inwoners hielden er aan eveneens deze speciale herdenking bij te wonen.

Na de bloemenhulde ging een stoet van fanfare, oud-strijders, afdelingen Karabiniers en Grenadiers, gemeente- en legeroverheid en inwoners naar de zaal Welkom waar de heemkring een gelegenheidstentoonstelling had georganiseerd, waarin de Slag van Schiplaken duidelijk werd geïllustreerd en dit m.m.v. de betrokken Regimenten, het Koninklijk Legermuseum en talrijke particulieren. De tentoonstelling werd officieel geopend door de oudste aanwezige oud-strijder van de Slag van Schiplaken, kolonel o/r Van Horen (94 j.)

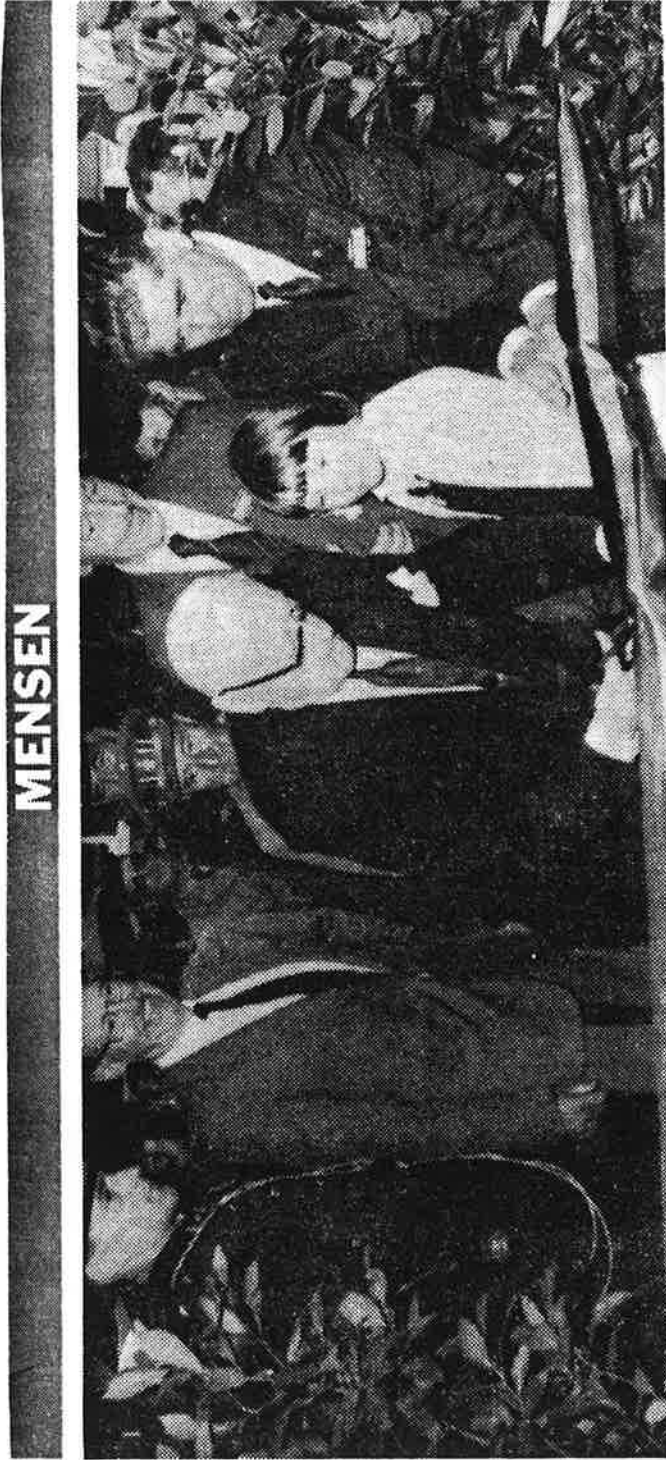
In de gelegenheidstoespraken beklemtoonden burgemeester Liekens, voorzitter van de Heemkring Korten en generaal o/r Puttemans dat herdenkingsplechtigheden als deze van de Slag van Schiplaken niet georganiseerd worden als verheerlijking van het oorlogsgebeuren, maar wel als een eerbetoon aan diegenen, die onze bedreigde vrijheid en democratie verdedigden en als blijvende waarschuwing voor de jongere generaties, opdat een nieuwe wereldbrand zich nooit meer zou voordoen.

De regimenten Karabiniers en Grenadiers, evenals kolonel Van Horen werden bedacht met een herinneringspenning vanwege het gemeentebestuur. Kolonel Van Horen dankte de inrichters in naam van alle oud-strijders en alle gesneuvelden voor de blijvende aandacht van onze kleine gemeenschap aan het offer, dat velen brachten ter vrijwaring van onze vrijheid.

In de namiddag werd de Karabiniers- en Grenadierswandeling ingewandeld o.l.v. deskundige gidsen van de Heemkring. Deze wandeling van ± 5 km, ontworpen door medewerkers van de Heemkring, gaat langs het slagveld, waarop de Slag van Schiplaken uitgevochten werd. Later op het jaar wordt deze wandeling definitief door het Gemeentebestuur bewegwijzerd en als eerste van een reeks wandelpaden officieel in gebruik genomen.

De Heemkring Ravensteyn bracht een gelegheidsuitgave uit, waarin het verloop van de Slag van Schiplaken beschreven werd. Een beperkt aantal van deze uitgave is nog bij de Heemkring beschikbaar.

De oudste strijder van het land knipte het lint / Foto med

Wandelpad voor Slag Schiplaken

BOORTMEERBEK — De 75ste verjaardag van de "Slag van Schiplaken" werd op waardige wijze gevierd. Tijdens de herdenkingsmis zat de kerk afgeladen vol. Daarna volgde een plechtigheid met bloemenhulde aan het monument op de oorlogsbegraafplaats. Bloemenkransen werden neergelegd.

De mensen van de buurt waren massaal aanwezig om de meer

dan 1000 Belgische soldaten te herdenken die 75 jaar geleden te Schiplaken gewond, gedood of vermist werden. Zelfs het weer toonde eerbied.

Tijdens de plechtigheid bleef het even droog. Na afloop diende de stoet naar zaal De Welkom echter in versnelde pas te gebeuren want de regen viel weer bij stromen.

De h. Robert Kortens, voorzit-

ter van de mede-organiserende heemkring Ravensteyn, leidde een tentoonstelling in rond de Slag van Schiplaken. Deze bleef twee dagen toegankelijk.

De heemkring heeft ook een wandelpad uitgestippeld in het door de slag geteisterd gebied. Hij hoopt dat de weg een blijvend wandelpad zal worden. Burge-meester Liekens vond zulke plechtigheden nodig om de jon-

geren steeds te herinneren aan het oorlogsgeweld. De vijand van toen is nu weer een vriend. . . ?

Wat is het nut van oorlog ? De oudste oud-strijder van het land, kolonel Van Hooren (94 jaar), mocht het lint doorknippen om de tentoonstelling rond de Slag van Schiplaken te openen. De viering werd bijgewoond door Grenadiers en Carabiniers in traditie - uniform. — SLP

Steeds Grenadier

Grenadier toujours

INLICHTINGSBULLETIN
VAN DE
KONINKLIJKE VERBROEDERING
DER GRENADIERS VAN NA 1918

ORGANE D'INFORMATION
DE LA
FRATERNELLE ROYALE DES
GRENADIERS D'APRES 1918

BOORTMEERBEEK Slag van Schiplaken Augustus-September 1914

Onder het impuls van de Heer Robert KORTEN, Voorzitter van de Heemkring Ravensteyn, werd op zondag 27 augustus 1989 de 75^e verjaardag van de Slag van Schiplaken herdacht en dit op zeer waardige wijze.

Een mis ter nagedachtenis van alle gesneuvelden (er vielen daar meer dan duizend soldaten), bijgewoond door veel volk en ook door de burgerlijke en militaire overheden. Een koor vol vlaggen, een bijzonder verzorgde eucharistieviering opgeluisterd door een zangkoor alle lof waardig. De celebrant nam werkelijk deel aan de plechtigheid door zijn aangepaste gebeden en bijzonder door zijn toespraak. Dank u, Mijnheer Pastoor.

De Grenadiers waren goed vertegenwoordigd, evenals de Karabiniers ten andere. Van onze zijde mocht ik begroeten: Korpscommandant SBH Majoor Verlinden van Soest - de korpscommandant van het 2e Grenadiers Lt Col. res. Peeters; verder Generaal o.r. Matthys - de Kolonels o.r. Van Horen, Calmeyn en Van Humbeek en verschillende Officieren van de aktieven en de réserve, waaronder onze beheerder Lt André Vanderseypen.

De bloemenhulde op het Militair kerkhof - met graven en ereperk prachtig versierd - was indrukwekkend. Zes Grenadiers in traditiekledij en 4 Karabiniers eveneens in traditiekledij, vormden een erewacht aan de voet van het monument. Bloemen werden neergelegd voor onze Koninklijke Verbroedering door de Korpscommandant van het 1 Grenadiers, bijgestaan door onze Voorzitter.

Daarna werd een sympathieke tentoonstelling geopend door Kolonel Van Horen die het driekleurig lint doorknipte onder een passende regen. Kleine rondgang met uitleg in de zaal. Toespraak door de Heer Burgemeester die te jong bleek om diep in te gaan op de offers door de militairen gebracht.

Hij heeft het bij het goede eind wanneer hij zegt dat oorlog onzin is, maar zonder een leger dapperen zowel in 14-18 als in 40-45 zou hij waarschijnlijk nu een andere taal spreken. Kolonel Van Horen gaf een pittige uiteenzetting van zijn wedervaren en werd aandachtig aanhoord (sprak enkel frans); hij kreeg een warm applaus.

De aangeboden drink gaf gelegenheid nader kennis te maken met de leiders van Boortmeerbeek en in het bijzonder met de organisatoren van die schone dag.

Alles verliep in de beste sfeer. De rondgang op het slagveld van '14 - onder een passende regen - was zeer goed georganiseerd en de Heren Georges Wouters en Marc Michiels verdienen alle lof. Spijtig dat van de hoge bezoekers niemand meer aanwezig was; nog slechts één militair uniform was te bespeuren en dat was Luitenant Geert VIAENE. Mocht wel vermeld worden.

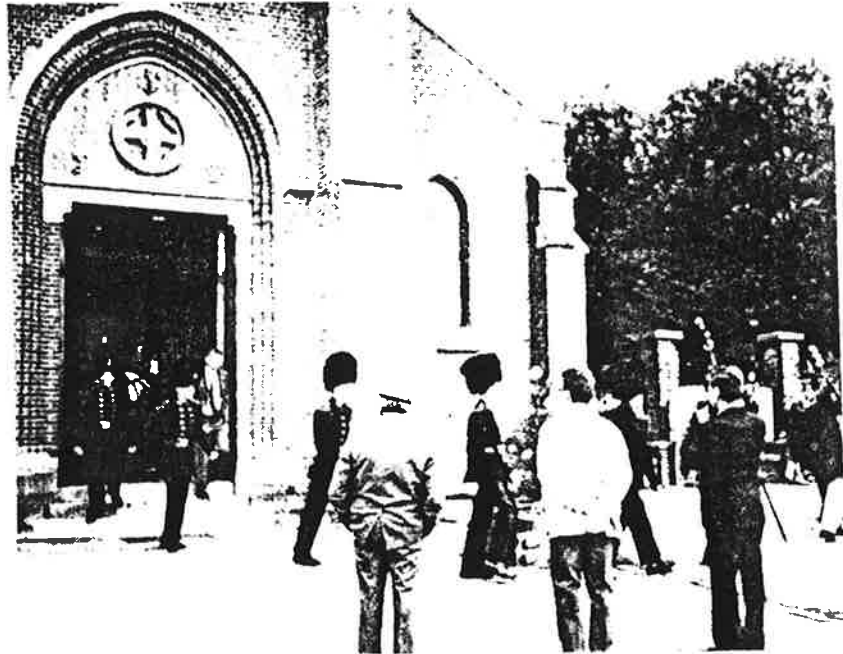
Dank u, Gemeenteoverheden en organisatoren: alles was opperbest en zeker met de beste bedoelingen. U haalt eer van uw werk.

C.D.M.

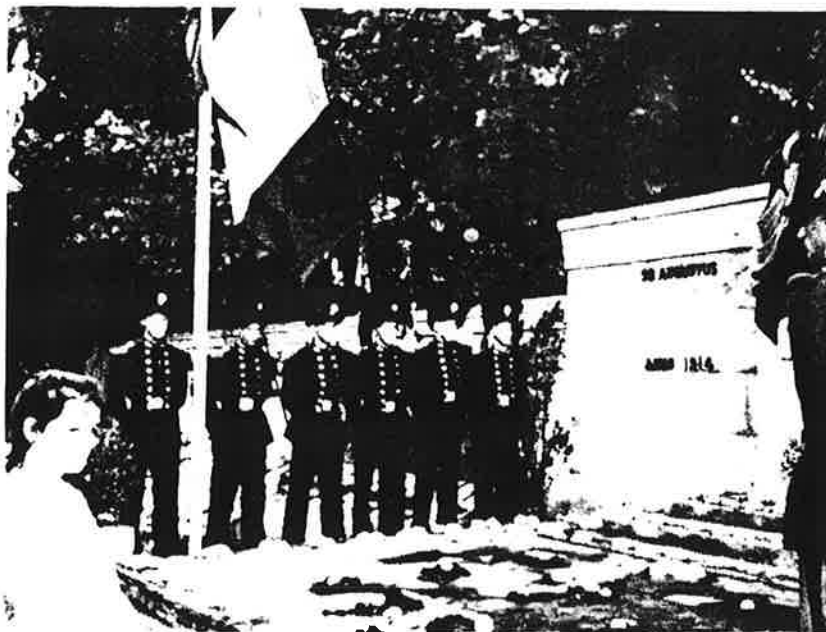

SCHIPLAKEN

We kennen ze allemaal de citaten op ons roemrijk vaandel: Antwerpen, Tervaete, Yzer, Steenstraete, Passendaele, maar eerlijk gezegd en toegegeven met Antwerpen heb ik eigenlijk altijd al een beetje problemen gehad over het waarom. Onlangs is daar toch enige verandering in gekomen. Op 27 augustus had er immers een herdenkingsplechtigheid plaats te Hever om de slag van Schiplaken anno 1914 te herdenken. Een delegatie van het Regiment in traditiekledij was er eveneens op aanwezig en zij brachten ons een brochure mee waarin we heel wat gegevens terug vonden over Antwerpen - Grenadiers en de geleverde gevechten.

Uit: De Granaat, tijdschrift
van de Grenadiersregimenten.

deelnemers: Sm De Kimpe - Willems - Lodewyckx - Van den Bossche - Wauters
Van Landeghem

107

VIJFTIG JAAR LATER : WAT GEBEURDE ER ALLEMAAL IN 1939
(3de Kwartaal)

---

1. In de gemeente.

Geboorten (01/07- 30/09/1939)

a. Hever

Volckaerts José Alfonsine (S), Deprins Louis Victor Ferdinand (H), Perremans Marie-Louise Francine (S), Deprins Jan Baptist Jozef (S), Van Craen Paul Lodewijk (H), Van Sebroeck Boudewijn Leonard Stefaan (H), Bourgoigne Claire Edith Marie Astrid (H), De Weser Juliaan Maurits (S), Nijs Georgius Ludovicus (H).

b. Boortmeerbeek

Vermeulen Leon Victor, Schoeters Anny Florentine Renée, Verstraeten Elvire Ferilla, Peelaerts Edward Antoine, Wellens José Augusta Lea, Derua Georges Henri Jaak.

Huwelijken

a. Hever

Van Roost Josephus Ludovicus (Werchter) met Van Loo Hendrika Josephina (Schiplaken), Michiels Jules Jan Baptiste (Hever) met Vanderaa Bertha Maria (Hever), Rits Jan Maria (Boortmeerbeek) met Vandenbrande Isabella Helena (Hever), Van den Bosch Jozef Frans (Rijmenam) met Van Calster Maria Carolina (Hever), Voet Frans (Mechelen) met Van den Eynde Maria Bertha (Hever), Willems Karel (Muizen) met De Weerd Victorina Muriël (Rijmenam), Van Kelst Jan Hendrik (Hever) met Selleslach Marie Angele (Hever), Van Vaeck Paule Eduard (Hever) met Van den Bergh Delphine Maria (Houtvenne), Van Steenwinkel Ludovicus August (Eppègem) met Van Craen Maria Albertina (Hever).

b. Boortmeerbeek

De Wit Lodewijk Philip (Mechelen) met Olbrechts Maria Philippina (Boortmeerbeek), Maho Petrus Jozef (Tienen) met Van Dijck Adelia (Hoegaerden), Denutte Joannes Franciscus (Hever) met Tobback Mathildis Albertina Elisabeth (Rijmenam), Vanderveken Albertus (Bonheiden) met Bus Joanna Francisca Elisabeth (Boortmeerbeek), Vanhorenbeeck Joannes Baptista (Kampenhout) met Vandevenne Irma (Boortmeerbeek), Felix Marcel Joseph (Overboelaere) met Wellens

Ludovica Leontina (Hever).

Overlijdens

a. Hever

Ceuleers Juliaan (1 m.) (S); Witpas Martinus Ludovicus, wed. Troukens Maria Ida, echtg. Verschueren Maria Leontina (53 j.) (H); De Cuyper Joannes Baptista Leo, echtg. Wauters Francisca (66 j.) (H); Michiels Joannes Baptista, wed. Goris Lucretia (76 j.) (H); Vertommen Maria Josephina, echtg. Wouters Antoon Edgard Maria Emiel (37 j.); Verschueren Lodewijk Rumoldus Maria (+ Mechelen), echtg. Vanderborcht Maria Rosalia (36 j.) (H.)

b. Boortmeerbeek

Geeraerts Rosalia, echtg. Verheyden Petrus Josephus (77 j.); Casteleyns Maria Julia, wed. Van Rillaer Jan Baptiste (81 j.); Veltmans Maria Louisa Leopoldina (3 j.); Verstraeten Maria Ludovica, wed. Somers Petrus Josephus (66 j.); Hamels Marcel Hendrik (7 j.); Lodewijckx Ludovicus Joannes, echtg. Buedts Maria Josephina (54 j.); Verstrecken Jozef Frans, echtg. Geens Virginia Florentina (53 j.), Peelaerts Eduard Antoine (3 d.)

Nota bij de huwelijken, afgesloten in het derde kwartaal 1939 :

Van de 15 echtparen, welke te Boortmeerbeek of Hever in het huwelijk traden, vierden er slechts 3 hun gouden huwelijksjubileum in onze gemeente, nl. Michiels Jules Jan Baptiste en Vanderaa Bertha Maria; Van den Bosch Jozef Frans en Van Calster Maria Carolina, en Denutte Joannes Franciscus en Tobback Mathildis Alberta.

De andere paren verhuisden naar andere gemeenten of konden door overlijden van één der partners dit jubileum niet vieren. Echtscheidingen zijn er onder deze 15 paren niet voorgekomen.

2. Internationale gebeurtenissen;

-de Sovjet-Unie antwoordt wel op de Brits-Franse voorstellen om een vredesfront op te richten tegen de Nazi-dreiging maar formuleert veel reserves.

Stalin had toen duidelijk andere plannen;

-op 3 juli overlijdt de gekende Nederlandse kleinkunstenaar Louis Davids. Hij was 55 jaar oud;

-President Roosevelt vraagt aan het Congres de opheffing van het wapen-embargo, opdat wapens aan Engeland zouden kunnen geleverd worden.

Roosevelt wist van wanten;

-de Verenigde Staten zeggen het sinds 1911 bestaande handelsverdrag met Japan op. Ook vanwege Japan voelde de "wijze" Roosevelt toen al nattigheid;

-Albert Einstein vraagt aan president Roosevelt om een fonds op te richten tot financiering van de ontwikkeling van de atoombom. Die verschrikkelijke bom kwam er ook en was spijtig genoeg nodig om later de "Jappen" op de knieën te krijgen;

-Prinses Juliana van Nederland baart een gezonde dochter, Irène genoemd. Daarmee weten we hoe oud ze al is;

-de nazi-ideoloog Alfred Rosenberg sticht in Frankfurt-am-Main het "Zentrales Institut zur Erforschung der Judenfrage".

We weten nu wat die geleerde benaming feitelijk betekende.

Eenvoudig : Uitroeing !;

-te Moskou wordt het Duits-Russisch niet-aanvalsverdrag getekend. Ziet ge nu dat we wisten dat Stalin andere plannen had;

-Koning Leopold III en koningin Wilhelmina van Nederland bieden hun goede diensten aan om in het conflict over Polen te bemiddelen.

Proficiat beiden ! Als ge klein zijt en niet kunt bijten biedt ge best uw grijze cellen aan;

-Polen mobiliseert zijn leger en sluit de gekende corridor voor alle doorgaand verkeer. Het was méér dan tijd maar de Duitse tanks negeerden iets later het rode verkeersverbod-signaal. Het zijn nochtans gedisciplineerde mensen;

-twee dagen na de voormelde Poolse maatregelen rukken de Duitse troepen Polen binnen.

Van nu af begint het meer en meer te stinken;

Voor het weekabonnement :
- Fr. 2.50 -

Bureel : 12.

LEOPOLD III BER VREDE-KONING M

Een oproep tot de Staatshoofden van Europa

In naam van de Oslo-groep

Wij vormen plechtig den wensch dat de mannen
waarvan de loop der gebeurtenissen afhangt, bereid
zullen zijn hun geschillen en eischen te onderwerpen
aan een onderhandeling, ingezet in een geest van
broederlijke samenwerking.

De verdraging, waarvan ik voor-er soel belangen die niet op vrede-
niet doen, wordt afgeleid in |levende wijze tot overeenstemming

IN ENG
Het P

Obant
Steu

Voor het weekabonnement :
- Fr. 2.50 -

Bureel : 12. 01

DE DUITSCHE AMBASSADEUR BIJ ONZEN KONING

*Hij herhaalt plechtig de
verbintenis van Duitschland
op geenerlei
wijze aan de
integriteit
van België
te raken en de
grenzen
te eerbiedigen*

Zoo België een strikte onzijdigheid waarneemt

Deze brief is afkomstig van de Duitse ambassadeur te Brussel, die bij zijn afscheid de koning van België heeft aangeboden voor het land dat een voorbeeld is Europa niet meer zou kunnen

He

Vanc

Duitse
Lansin

Po

Het R

Ner

- op de dag van de inval in Polen beveelt Hitler dat alle geesteszieken in Duitsland om het leven moeten gebracht worden. Met het uitgespaarde geld worden wapens gefabriceerd;
- op 3 september verklaren Engeland en Frankrijk de oorlog aan Duitsland. Het blijkt dat Hitler zulks zelf niet verwacht had. De grootste tragedie aller tijden vangt op die dag aan maar de meesten beseften dat gelukkig nog niet en zeker niet de Nederlanders en de Belgen die zich neutraal verklaren;
- de Verenigde Staten verklaren zich eveneens neutraal en dat vindt iedereen jammer. Gelukkig zullen ze zich later bedenken;
- de Britse vloot start met de blokkade van de Noord-Duitse kust. Het "grote" Frankrijk doet nog niets. Nu begrijpen we dat beter want het was toen eerder "klein" en zwak;
- Zuid-Afrika verklaart de oorlog aan Duitsland. Proficiat, maar tegen dat ze hier zijn kan de oorlog gedaan zijn. Toch moedig !;
- Canada verklaart eveneens de oorlog aan Duitsland. Het moest nog een beetje luisteren naar Engeland;
- Irak en Saoudi-Arabie verklaren op hun beurt de oorlog aan Duitsland. Zeer nuttig want die landen hadden veel naft. Of ze er zelf tot hier mee gekomen zijn durven we niet bevestigen;
- de eerste troepen van het Brits Expeditie-leger landen in Frankrijk. Enkele maanden later moest gans varend Engeland helpen om de resten ervan uit Duinkerke weg te halen. Het schijnt dat Hitler toen eventjes gewacht heeft om ze te laten ontsnappen. Dat zou dan de enige menselijke daad zijn van die onmens;
- op 27 september kapituleert Warschau na een dramatische en ongelijke strijd. Hitler triomfeert maar gelukkig was er nog Bredero met zijn "het kan verkeren";
- in Frankrijk richt de Poolse generaal Sikorski een Pools leger op. Dat zal later een belangrijke rol spelen bij de bevrijding van het Europees vasteland;
- Rusland en Estland sluiten een verdrag van wederzijdse bijstand. Begrijp dat maar!, een olifant die overlegt met een vlieg. Het is wel zo dat vliegen ambetant kunnen zijn en moeilijk te pakken. Men slaat immers meestal waar ze gezeten hebben;

-de gekende psychiater Sigmund Freud overlijdt op 23 september. Hij ontdekte bijna alle complexen die mensen kunnen krijgen. Hij is nog altijd zo nuttig dat Toon Hermans al zingend de goede raad geeft "eet meer Freud".

3. Nationale gebeurtenissen:

-op 2 augustus wordt het Belgisch leger gedeeltelijk gemobiliseerd. Ingeval van oorlog moet er echter méér gedaan worden en daarom schort de regering de acht-urenwet en het verbod op nachtarbeid van vrouwen en kinderen op.

We weten niet meer of de vakbonden toen geprotesteerd hebben !

-op 26 augustus wordt dan de algemene mobilisatie afgekondigd. Aan het Albertkanaal en rond de "ijzeren muur" die toen haastig gebouwd werd, gingen de meeste opgeroepen maandenlang liggen. Van de school komend keken we toen urenlang naar de bouw van de ondoordringbareabri's die in onze omgeving talrijk uit de grond rezen.

We geloven niet dat er ooit een soldaat ingezeten heeft en dat is maar best ook want van binnen was er niet veel plaats in.

Om ernstig te zijn: ons leger telt nauwelijks 550.000 manschappen.

Er zijn 12 infanterie-divisies waarvan 6 reserve, hetzij 108 infanteriebataljons, 36 bataljons zwaar geschut, 24 artillerie-eenheden, 36 kanonniers-eenheden en 12 mortiergroepen. Bovendien zijn er 6 tweede-reservedivisies zonder zware wapens of anti-tankwapens, twee divisies Ardense Jagers en twee cavalerie-divisies bestaand uit gemotoriseerde cavaleristen en fietsers. De luchtmacht beschikt over 234 vliegtuigen waarvan 90 jachtvliegtuigen. Met uitzondering van 24 Hurricanes en 24 recent aangekochte Fairey-Battles is de vloot verouderd.

De infanterie beschikt over te weinig mitrailleurs doch het Belgisch anti-tankkanon is het krachtigste van heel Europa. Het "echte" probleem vormt echter de verhouding tussen de reserve-officieren en onderofficieren (te groot) en het beroepskader (te klein).

Later werd dit niet bewezen;

Twee ruiteryregimenten samengesteld

De vaandels door den Koning overhandigd

De Koning schouwt de troepen

...aterdagvoormiddag had in twee, In beide plaatsen had de be...

- Fr. 2.50 -

Het uniformverbod in de Ver. Staten

STAATKUNDIG OV...

Alhoewel de overheden van New Jersey het verbod hebben uitgevaardigd nog uniformen te dragen, loopen de nazis in uniform toch in optocht door de straten.

Spanje zal ona blijven en va en van B

Kantteekeningen rond graaf Ci

Graaf Ciano heeft een lange reis me
door Spanje ondernomen. Voor de va
besprekingen met generaal Franco, va
echter, was er slechts weinig tijd be
voorbekouden. Een paar uren onder
handelen, een paar communicaties,
waaruit duidelijk bleek dat de strijd
om «Carmen» nog onbeslist is, en
daarmee was het school uit».

Te Rome had men verwacht, bij
het bezoek van heer Serrano Suner
aan de Eusevige Stad, de grondslag
pen te leggen van een duurzaam Ita-
liaansch-Duitsch-Spaansch accord.
De Spaansche minister van Binn-
landsche zaken, echter, had een...

Brief uit Vaticaanstad

-tijdens een storm op 31 augustus slaat de bliksem in op de bruggen van Val-Benoit en van Ougrée. De bruggen stortten in en de trein Luik-Luxemburg ontspoord. Er zijn 11 doden en 87 gewonden. "Hoe kan de bliksem nu spoorwegbruggen doen instorten " zult ge u afvragen !.

Wel de bliksem sloeg in op de electriciteitsdraden die de explosieven ontsteken van een vernielingssysteem dat er op gemonteerd was voor gebruik in oorlogstijd. Over die bruggen reed immers het spoorverkeer België-Duitsland. De bliksem deed het dus beter dan de menselijke bedieners in mei 1940 want toen sprongen heelwat bruggen niet.

Die over de Leibeek op de Looikensweg echter wel;

-ingevolge de oorlogsverklaring van Engeland en Frankrijk aan Duitsland op 3 september, vormt de regering Pierlot zich om tot een regering van nationale eenheid. Er komen ondermeer vijf socialistische ministers in de ploeg.

Als het niet plezant meer is mag dus iedereen meedoen !;

-voormelde hervormde regering kondigt de neutraliteit van ons land af. Goed geprobeerd maar Hitler was niet onder de indruk;

-de regering krijgt buitengewone machten van de kamers. Toen was dat wellicht noodzakelijk maar achteraf waren de nieuwe ministers die mogelijkheid niet vergeten en ze werden nog dikwijle gevraagd omdat de kamers blijkbaar niet snel genoeg kunnen werken. Altijd oppassen voor voorgaanden;

4. Gevarieerd "kleiner" nieuws.

-in juli 1939 wordt de Raad van State academisch plechtig opgericht. We hebben altijd gemeend dat die maar na 1940-1944 gecreeërd werd. Veel verschil maakt het niet uit.

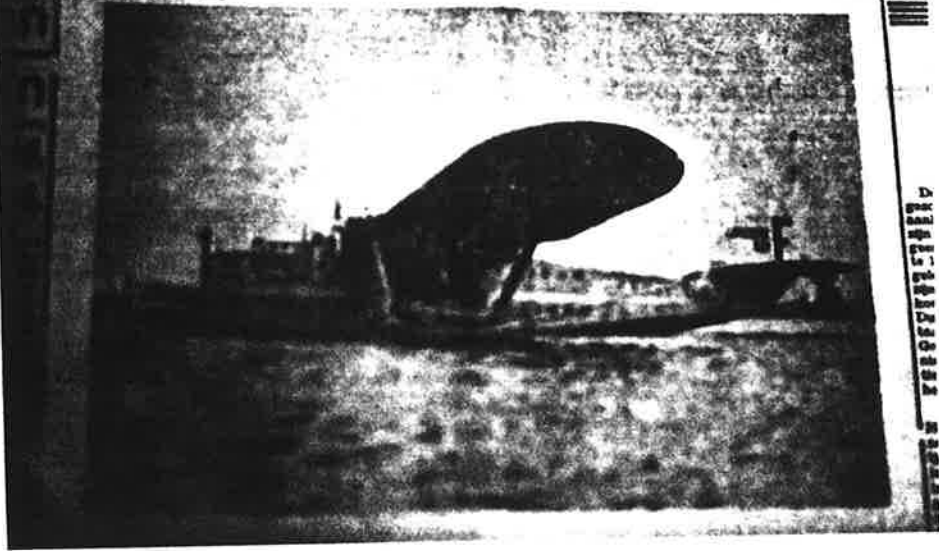
Na juist geïnstalleerd te zijn mocht hij al ruim vier jaar rusten;

-te Boom wordt de nieuwe brug over de Rupel plechtig opengesteld. Koning Leopold is er ook. Daarmee is de nieuwe en enige "bijna-autostrade" Brussel-Antwerpen zo goed als voltooid. Een spectaculaire steenweg in die tijd , al viel hij kort nadien en ook voor vier jaar, op lage capaciteit;

5850 Km. zonder ophoud

50.1

V872

De
ganc
sami
opge
te l
guk
dov
dov
dov
dov
dov
dov

Plechtige opening van Hofstade-strand

door heer M. H. Jansz - Minister van Volksgezondheid

L
(G

De Russis har

CHAMBERLAIN
ER NOG G
E
C
a
b
c
d
e
f
g
h
i
j
k
l
m
n
o
p
q
r
s
t
u
v
w
x
y
z

-te Knokke overlijdt de gekende volksschrijver Abraham Hans op slechts 57-jarige leeftijd. We hebben vóór en tijdens de oorlog vele "Hanskens" verslonden, samen met de "Ivanovskes" en de "Vlaamsche Filmkens".

We weten nog dat onze zolder er vol van lag. Waar zijn ze gebleven! zouden we nu kunnen zingen;

-de Franse vliegboot "Lieutenant de Vaiseau Paris" legt zonder oponthoud een afstand van 5850 km af tussen Port Washington en Biscarosse (Frankrijk). Hij doet dat met 10 personen aan boord. We wisten niet meer dat men toen al zo veel kon. We weten nog wel dat Poeske Scherens toen al een vliegmachine had; -een volledige verrassing voor ons -knapen nog vóór en tijdens de 2e wereldoorlog- was het ontdekken van de hier afgedrukte foto in een krant.

Dat het in onze ogen "ongenaakbare" Amerika toen ook "nazi-virussen" had, hadden we nooit vermoed. En ondanks een streng verbod op het openbaar dragen van uniformen liepen ze toch met uniformen door de straten van New-Jersey.

De propaganda tot lancering van het "nazisme" was wel goed geslaagd;

-op 19 juli wordt het in een nieuw kleedje (natuurpark) gestoken domein van Hofstade plechtig opengesteld. Henri Jaspard is er als minister van Volksgezondheid en ook oud-minister Philip Van Isacker spreekt er als voorzitter van de V.Z.W. die het exploiteert.

Gedaan dus met het vroegere pretpark waaronder de velodrome, "Oud België" en het treintje.

Momenteel ziet het domein er, ondanks Duitsers en Amerikanen, nog altijd uit zoals in 1939. Bij het schrijven van deze regels denken we er opnieuw aan dat we de geschiedenis van dit domein eens geïllustreerd moeten neerpennen.

Nog eens een droge zomer zonder tierend onkruid in de tuin en het moet kunnen;

-de bloedige revolutie is er gedaan en duizenden Spaanse kinderen die maandenlang in ons land verbleven, keren naar de heimat terug. Ook in onze gemeente (toen Boortmeerbeek, Hever en Schiplaken) hebben we er enkele gekend.

Waar is de tijd !;

HET AFSCHEID

De Spaanse kinderen vertrekken terug naar hun land.

MODEPRAATJE

Wit, een geliefkoosd Thema
voor de Zomermode

-ter attentie van de dames tonen we ook even de zomermode van 1939. Wit was toen troef en die kleur is niet slecht tijdens een "goede" zomer en voor minder jonge dames;

-de Vlaamse communistische partij houdt haar derde landdag. Feitelijk niets speciaals en we zouden er ook niet over gerept hebben, ware er niet de "hoofding" daarover in een katholieke krant: " een troosteloze stoet en een schande voor Vlaanderen". In die tijd werd de geboorte-akte van vele Vlaamse Oostfrontstrijders voorbereid. Een zekere Van den Boom was toen leider en Bert Van Hoorick wordt ook vernoemd;

-de verlieslatende koolmijnen van Fléru wordt gesloten. De kranten blokletteren: "Kan en moet er overheidssteun verleend worden aan deficitaire mijnen ? ". Later hebben we gezien dat het kan maar we weten nog altijd niet zo goed of het ook moet.

Weer eens wisten we niet meer dat het probleem toen al gesteld werd;

-na de gedeeltelijke vernieling van "Victoria Station" te Londen vaardigt de Britse regering maatregelen uit tot verdrijving van I.R.A-leden uit Engeland. Is dat probleem ook al zo oud ? Vermoedelijk lag het tijdens de jongste oorlog wel stil;

-oud-minister H. Heyman zal spreken over: "kan één generatie de abnormale pensioenlasten dragen ?". Die Heyman moet een pessimist of een rechtlijnige geweest zijn. Die lasten worden immers al 45 jaar lang vrij gemakkelijk gedragen omdat onze bewindsvoerders intussen het "lenen" ontdekt hebben. Daar zal die Heyman toen wellicht niet aan gedacht hebben. De jongste tijd lezen we weer zulke pessimistische opschriften, maar gelukkig zal het maar het jaar 2010 moeilijk worden.

Neen jongeren, we zijn geen egoïsten. Men zal de "ouderen" van nu wel eens vinden om later uw "volle" pensioen te kunnen blijven uitkeren;

-"Komt er een Schelde-Rijnverbinding ?", schrijven de kranten. Nadien hebben we daar nog dikwijls periodisch over gehoord maar we durven niet beweren dat ze er thans is;

-de naam Robert Elliot zegt U waarschijnlijk niets. Ons ook niet, tot we de dagbladtitel uit 1939 lazen. Die man was,

in 1939 nog, de beul van de beroemde "sing-sing-gevangenis", had er 300 terechtstellingen uitgevoerd en was zwaar ziek zodat de betrekking vacant gesteld werd. Val niet om, maar 400 personen stelden hun kandidatuur waaronder 5 vrouwen. Dat zullen wel geen moeders aan de haard geweest zijn.

5. Sportnieuws

-op 2 juli houdt de Vlaamse voetbalbond te Antwerpen haar algemene vergadering. Niets bijzonders, ware er niet de toenmalige beheerraad. Lees eens de namen: Ir. Van Thillo, voorzitter, Robert Verbelen, algemeen secretaris, Van Eggermont, Soete, Ledegen, Van Dingenen, Cloots en Van Besien, leden;

-op de hier afgedrukte foto's (we hopen dat ze voldoende duidelijk zijn), ziet u enkele Belgische ronderenners aan de dis te Parijs en aan de start van de Ronde van Frankrijk. Kennen de ouderen onder u ze nog ?;

-de vijf eerste ritten van de Ronde -er waren vier halve ritten bij- worden achtereenvolgens gewonnen door Romain Maes, Tassin, Cloarec, Louviot, Fournier, Storme en Pagès. Vanaf de tweede rit is René Vietto leider;

-Marcel Kint wint het eerste gedeelte van de zesde rit, doch valt in de spurt als hij al over de meet is. Romain Maes en Jules Lowie vallen tijdens die rit en geven op;

-Ward Vissers wint de achtste en koninginnenrit Pau-Toulouse vóór Sylveer Maes en Albert Ritserverldt;

-een andere koninginnenbergrit Digne -Briançon wordt met groot overwicht door Sylveer Maes gewonnen. Hij wordt leider met 17 min. voorsprong op René Vietto. Nadien wint hij nog een rit van 64,5 km. tegen het uurwerk;

-Rene Le Grèves en Marcel Kint winnen het 1e en 2e gedeelte van de laatste rit en Sylveer Maes wint de ronde met + 30 min. voorsprong op Vietto.

Vlaemyck is 3e, Vissers 5e, Disseaux 7e, Ritserverldt 8e, Van Overberghe 10" en de nieuwe Waalse "held" Perickel 21e. Wie reed er toen nog mee, buiten de Belgen ?

-Jefke Geets uit Hombeek wint de "grote prijs" van Boortmeerbeek voor beroepsrenners vóór Toon Dignef.

Als best gekenden vinden we in de uitslag nog Robert Wierinckx, Roger Van den Driessche en Mon De Lathouwer. Kent ge ze nog ? Wij wel.

n algemeene ver-
heer Beeldrayers
teer hij regde ge-
briltschap niet
smen.
het hart dat het
meche afgevaar-
woorden in h an

dat ten gevolge
dan heer B-a-
re-rud die onn
it hat U. K. net
aan een voor-

WED-MATCH

tepaard te h-g-
te besprekingen
in van Belgie-
it, hant heer
leg.

te overeenkom-
worden en dat
dat de voge-
het Aarwerp-
het datum van
nog zijn.
teed zich waar
in Brusselers

ATTEN EN

legde van de
vanden en in
besprekingen.
de datum de
te h-g-
te overeenkom-
worden en dat
dat de voge-
het Aarwerp-
het datum van
nog zijn.
teed zich waar
in Brusselers

a) Troyes-Paris, in lijn 151 km. 4:20
b) Troyes-Paris, in lijn 201 km. 4:50

N.B. — Voor de vijf afzonderlijke rit-sectoren tegen het uurwerk is hier het eerste vertrek aankomst vermeld. De werkelijke uitslag kan dus pas veel later bekend zijn.

Romain en Sylvester Maa, Storme en Kint aan den disch te Parijs.

De deelnemers

BELGISCHE LANDENFLOEG

NEDERLANDSCHE FLOEG

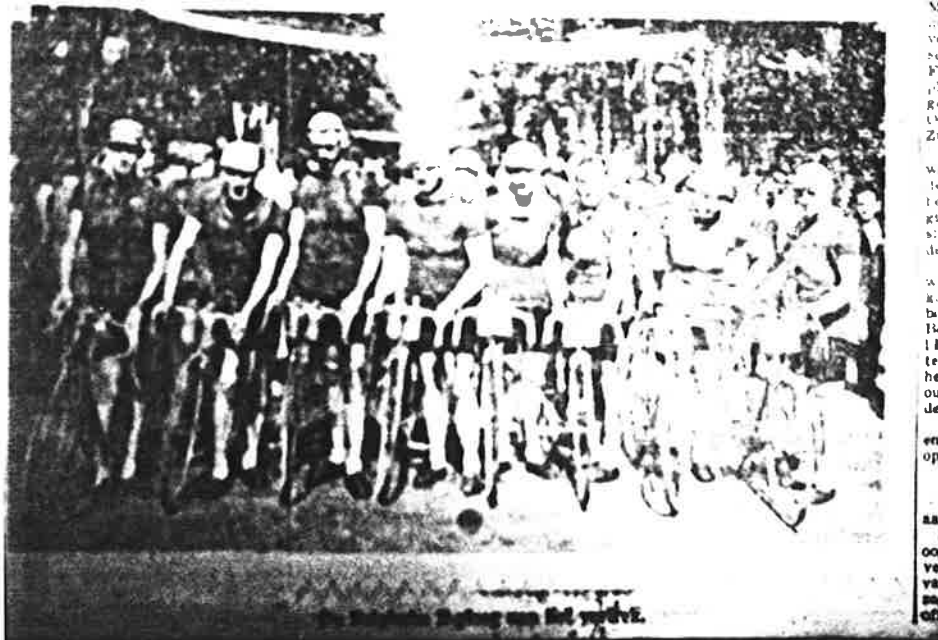
1. Van Schoedel	29. Dominicus
2. Van Schoedel	30. Gommers
3. Mollemans	31. De Korter
4. Lambechts	32. Van

geleete een... leverde
te st. De...
ten op een...
n...
Dit...
vo...
Paris - Orlen, Renne
Lorient, Lorient -
Rohan, Royan - Bord
Euse, Montpelier - Ma
Monaco, Monaco - I
Brancon.

B. — 30 seconden of 45
winnar van ieder
De winnaar van ieder
eveneens een...
of een...
Dere...
waarde...
Vare - Rennes, Bor
Bearn, Toulouse - N
Montpelier, Marseille
Saint Raphael - Monar
Reval, Bourc Saint A
Anney - Dole, Dyon -
Paris.

C. — Een minuut
voor tijd
Maar ieder...
kracht...
ten...
vergoeding...
dere...
dan...
geleefd is.

Dere... zijn:
de Bearn - Pau, N
Beneval - Bourg Saint
Dyon.

M
v
se
P
re
UN
Z
w
te
le
g
s
de
w
k
ba
lic
LE
te
hel
ou
de
en
op
I
aa
I
oog
ver
ver
de
of

Terloops, de koers werd onder een ware zondvloed gereden over 120 km.; namelijk 15 rondes van 8 km. over Lierenhoek, Beringstraat, Leuvensesteenweg, Provinciebaan, Wespelaarsebaan, Lierenhoek;

- "Zwarte adelaar" Marcel Kint wordt kampioen van België te Luik met ruim 2 min. voorsprong op Disseaux en Roger Van den Driessche die gelijk tweede eindigen. Kint demarreerde op de steile helling van My;

- Frans Van Hassel wint de toenmalige befaamde koers "de drie zustersteden" vóór Gyselinck, van Stichelen en Jefke Geets;

- wegens het uitbreken van de oorlog op 3 september worden de wereldkampioenschappen wielrennen, die wel gestart waren met enkele pistewedstrijden, geschorst.;

- half september start het voetbalgebeuren in hogere afdeling met noodcompetities.

In elke provincie creëert men een ere-afdeling (ploegen uit de normale ere- en eerste-afdeling) en een eerste afdeling (ploegen uit de normale overgangsklasse).

In de provincie Antwerpen eindigt de eerste competitiezondag met ondermeer F.C. Mechelen- Tubantia : 3 - 4 en

Berchem - Racing Mechelen : 1 - 2 ;

- voor de rest, "sorry" voetballiefhebbers, we behandelden de periode van 01/07/1939 tot 30/09/1939.

G. Wouters.

DE GESCHIEDENIS VAN DE BOORTMEERBEEKSE
BROUWERIJ "HET SAS", 1900-1967.

In een eerder in dit tijdschrift verschenen artikel over de familie Van Gorp en haar betekenis voor het maatschappelijk leven in het Boortmeerbeek van onze eeuw, besteedde ik reeds aandacht aan de oprichting en de uitbouw van de brouwerij "L'Ecluse/Het Sas", waarbij onder andere ook de figuur van Ernest Van Gorp, de eerste directeur ervan, kort belicht werd (1). Enige tijd na het schrijven van dat artikel maakte ik kennis met de oudste zoon van Ernest, Georges Van Gorp (°1904), die zelf ook een hoofdrol in de geschiedenis van de brouwerij gespeeld heeft. Hij bezorgde mij heel wat nieuwe informatie, niet alleen over de tijd dat hij zelf aan het roer van het bedrijf stond of over de jaren dat hij er onder de leiding van zijn vader werkte - maar zelfs over een nog verder verleden, terugdenkend aan de verhalen die daarover in de familiekring opgedist werden ("mijn vader heeft geleefd tot '62... en ge weet, die oude mensen vertellen altijd van hun jonge tijd, van vroeger..."). De nu volgende bijdrage is nagenoeg geheel gebaseerd op de inlichtingen die Georges Van Gorp mij verstrekte en waarvoor ik hem zeer erkentelijk ben (2).

"Wat voorafging".

Aan de oprichting van de brouwerij "L'Ecluse/Het Sas", in het jaar 1900, gaat de ruzie vooraf tussen Théophile Wouters, in de toenmalige volksmond "den brouwer" genoemd, eigenaar van een grote brouwerij in de Hanswijkstraat (omzeggens in het centrum van Boortmeerbeek), en de familie Van Gorp, aangevoerd door vader Edouard, landbouwer in het Grootveld, en door Eugène, de oudste zoon, die zich enkele jaren eerder als dokter gevestigd heeft.

Théophile Wouters woont met zijn gezin op het landgoed "Oudenhoven", gelegen aan weerszijden van de huidige Oudenhovenlaan (die toen echter niet bestond). Hij heeft vier dochters en twee zonen (3). De oudste dochter, Mathilde, is groot, struis, en niet bang de handen uit de mouwen te steken ("zo'n beetje, laat ons zeggen, ne gemankeerde jongen, lijk ze zegden..."). Ze staat haar vader bij in de brouwerij, vooral voor de administratie - maar

desnoods helpt ze ook bij het laden van de bierkarren! De jongste dochter, Emma, is een frele juffrouw, die zich liever om de huishoudelijke taken bekommert (4).

De oudste van de twee zonen, Ernest Wouters, verblijft een tijdje in Duitsland, en wordt daarna in Boortmeerbeek "den Duits" genoemd. Hij zal proberen een eigen brouwerij uit te bouwen (op de plaats in het dorp waar nu de mouterij staat)(5). Jules, de jongste zoon, is avontuurlijk aangelegd - hij wil de wereld zien. Rond 1896 vertrekt hij... en hij keert vol enthousiasme terug : hij is in Nederlands-Indië geweest (6), meer bepaald op het eiland Java, en heeft er grote economische mogelijkheden ontdekt. De ondergrond is er zeer rijk, maar er is kapitaal nodig om die te ontginnen. Grote winsten lijken er voor het rapen te liggen. Vader Wouters, alias "den brouwer", haalt er de bevriende familie Van Gorp bij. Edouard Van Gorp en zijn oudste zoon, dokter Eugène Van Gorp, komen met enkele duizenden, -toen een heel bedrag-, over de brug. Natuurlijk doet ook Théophile Wouters zijn duit in het zakje, en zo reist Jules voor de tweede keer naar Java, nu om er het in Boortmeerbeek bijeengegaaarde geld te beleggen.

Enkele maanden later is hij weer in België : met het meegenomen kapitaal-tje werd een onderneming opgezet die naar olie gaat boren, een grondstof waar de Javaanse bodem vol van lijkt te zitten - men heeft het Jules met eigen ogen laten zien. Petroleum wordt op dat moment beschouwd als de energievorm van de toekomst : het is de tijd dat de eerste auto's rijden, en ook verwacht men dat olie weldra de steenkolen als brandstof zal verdringen. Vader Wouters en de Van Gorpen bezorgen Jules opnieuw enkele duizenden om het beloftevolle project verder uit te bouwen. En Jules vertrekt voor de derde keer naar Java...

Hij zal nooit meer in Boortmeerbeek weerkeren. Op de terugreis van dat derde bezoek aan het exotische eiland, op het schip dat hem naar België brengt, wordt Jules dood aangetroffen in zijn passagiershut! Gewikkeld in een wit zeildoek, en op een plank gebonden, wordt zijn lijk voor eeuwig aan de golven toevertrouwd.

Te Boortmeerbeek slaat het nieuws in als een bom. Van de kapitein en van sommige medepassagiers, aan wie Jules zijn wedervaren verteld had, verneemt de familie achteraf wat er gebeurd was : Jules was op Java in handen van oplichters gevallen, die hem een schitterende toekomst in de petroleumontginning voorgespiegeld hadden, en hem heel het in Boortmeerbeek verzamelde kapitaal af-

handig hadden gemaakt. Dàt aan vader Wouters en de Van Gorpen te moeten gaan opbiechten, zou voor Jules een te zware opgave zijn geweest... (7).

Als de verbijstering over de tragische dood van Jules Wouters wat weggeëbt is, gaan te Boortmeerbeek de poppen aan het dansen. De Van Gorpen zijn van mening dat het geld dat zij in de noodlottige Javazaak gestopt hebben, door vader Wouters moet worden terugbetaald (8). "Den brouwer" wijst echter elke verantwoordelijkheid van de hand. Ook als vader Van Gorp zijn eis mildert en nog enkel het geld van zijn zoon, de jonge dokter Eugène Van Gorp ("onze Jeun") terugvordert, komt Théophile Wouters niet over de brug.

Op zekere dag, -een zondag-, ontmoeten "den brouwer" en de dokter elkaar in een herberg in het dorp. Van het ene café komt het andere, van de ene "pint" de andere, en de geneesheer raakt dronken. Uiteindelijk belandt het tweetal bij "den brouwer" thuis, waar een stevig aangeschoten dokter Van Gorp zijn handtekening plaatst op een "papier"... en zo, naar achteraf blijkt, afziet van elke geldvordering ten opzichte van brouwer Wouters!

De handtekening-affaire zal alle bruggen tussen Théophile Wouters en de Van Gorpen opblazen (9). Als hij weer nuchter is, verneemt Eugène Van Gorp hoe hij in de maling genomen werd. Hij zint op wraak. Na een slapeloze nacht fietst hij in de vroege morgen naar "het pachthof", de ouderlijke hoeve in het Grootveld. Daar zit de familie aan het ontbijt. Eugène richt zich meteen tot zijn tien jaar jongere broer Ernest, met de mededeling: "Nest, we gaan een brouwerij zetten! En gij zijt de directeur!" Dokter Van Gorp had besloten "den brouwer" op diens eigen terrein te bekampen...

Voor de Eerste Wereldoorlog.

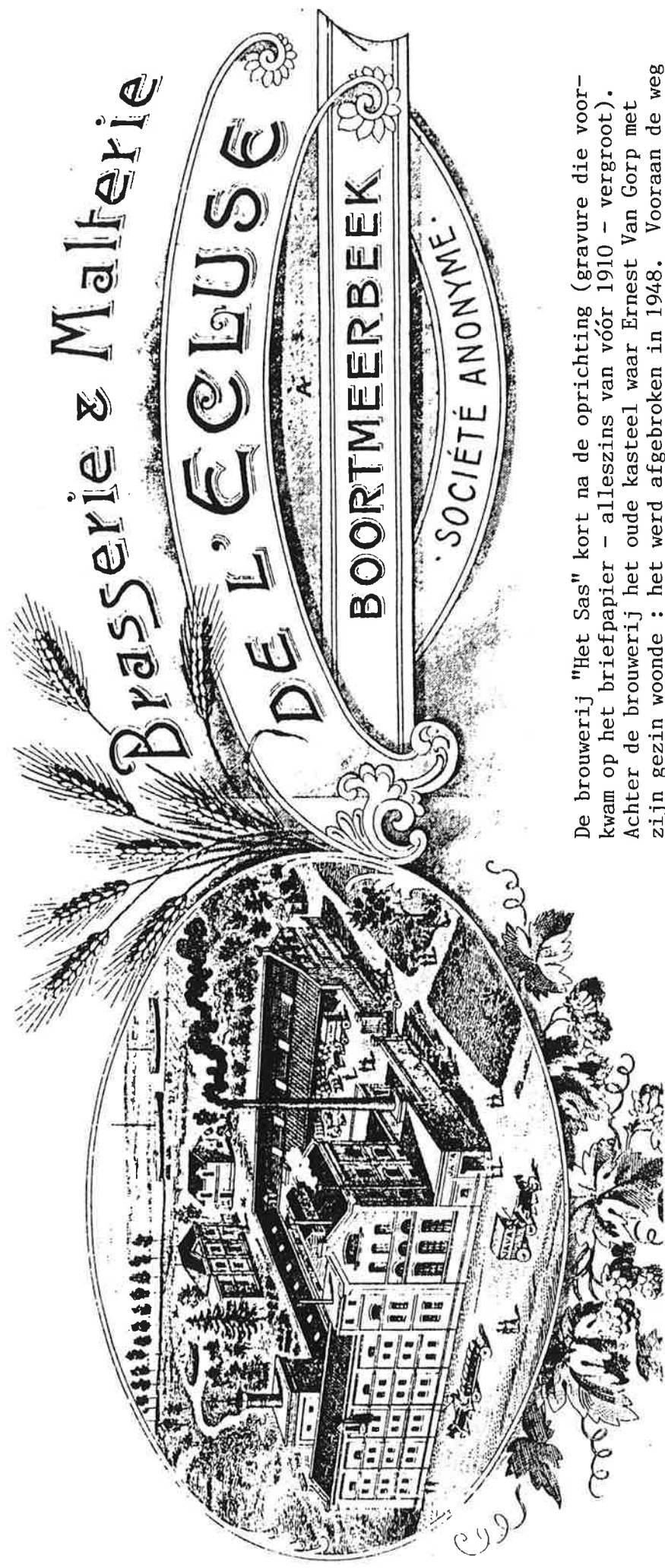
Op 4 oktober 1900 werd te Laken de oprichtingsakte van de brouwerij "L'Ecluse" ondertekend en de eerste algemene aandeelhoudersvergadering gehouden. Dokter Van Gorp had een beroep gedaan op familie, vrienden en kennissen om het kapitaal te verzamelen. De 275 aandelen, van duizend frank elk, waren aldus verspreid over 74 aandeelhouders; 37 aandelen gingen echter naar Mary-Amélie Lambert (weduwe van Louis Henrotin) en haar kinderen, die in ruil daarvoor hun kasteel en tuin aan de onderneming afstonden. De raad van beheer bestond uit vijf leden. Vier kwamen uit Boortmeerbeek.: dokter Eugène Van Gorp (voorzitter), burgemeester François Brancart, Gustave Hennès en Joseph Thielemans. De vijfde beheerder, Henri de Fierlant, woonde in Kampenhout. Met uitzondering van dokter Van Gorp wordt in de oprichtingsakte bij elk van

hen als beroep "propriétaire" (eigenaar) vermeld (10). De naam "L'Ecluse" ("Het Sas") was ingegeven door de ligging van het bedrijf : de achterkant ervan paalde aan de Leuvense Vaart, op de plaats van het Boortmeerbeekse sas.

Voor de Eerste Wereldoorlog produceerde de nieuwe brouwerij enkel bieren van hoge gisting. Op het fraai versierde briefpapier uit die tijd vinden we ze (in het Frans) opgesomd : als specialiteiten golden de "Double Sterk", de "Java Sterk" en de "Blonde Extra", maar, zo staat er, "la brasserie livre aussi de la brune dite Java, de la petite blonde, et de la brune de ménage" (tafelbier). De merknaam "Java" (die, zoals men op de afgedrukte prent kan zien, ook voorkwam op de gevel van het stookhuis) verwees uiteraard naar het wedervaren van Jules Wouters en het wrange conflict van de Van Gorpen met diens vader. In de volksmond werd de brouwerij toen, en nog vele jaren later, "de Java" genoemd.

Zij had het in die beginperiode overigens niet gemakkelijk. Er waren toen zo'n vierduizend brouwerijen in België, de driehoek Mechelen-Leuven-Brussel was bijzonder rijk aan brouwers, en zelfs in de onmiddellijke omgeving waren er twee stevige concurrenten (Wouters en "Haecht"). De produktie van "Het Sas" was dan ook bescheiden van omvang : men haalde een "storting" van zowat 200.000 kg. per jaar. (De grootte van een brouwerij wordt traditioneel uitgedrukt door de "storting", dit wil zeggen : de hoeveelheid mout die verbruikt wordt. Mout vormt, samen met water en hop, de voornaamste grondstof bij de bereiding van bier; het wordt verkregen uit gerst). De verkoop bleef in die jaren zeer plaatselijk; het bier kon trouwens enkel met paardenwagens (zie de prent!) of per spoor (met trein of tram) ter bestemming gebracht worden. Men leverde het in tonnen van 160, 80 en 40 liter aan de herbergen, die toen gelukkig zeer dicht gezaaid waren en nog niet (zoals later, en nu) aan één bepaalde brouwerij gebonden, én aan partikulieren, die veelal zelf, met de kruiwagen, in de brouwerij hun vaatje van 40 liter kwamen halen, waaruit dan thuis, met een houten kraan, het bier getapt werd.

Zoals dokter Van Gorp bij het ontwerpen van zijn brouwerijplan voorzien had, werd zijn broer Ernest directeur van de nieuwe onderneming. "Nest", die tot dan toe op de boerderij van vader Edouard gewerkt had, en bij het bouwen van de brouwerij als opzichter was opgetreden, leerde zeer vlug de knepen van het brouwersvak, zodat de ingenieur, die men aanvankelijk voor de bierfabricage in dienst had genomen, na enkele jaren kon worden gemist. In 1902 huwde Ernest

Brasserie & Malterie

DE L'ÉCLUSE

BOORTMEERBEEK

SOCIÉTÉ ANONIME

De brouwerij "Het Sas" kort na de oprichting (gravure die voor- kwam op het briefpapier - alleszins van vóór 1910 - vergroot). Achter de brouwerij het oude kasteel waar Ernest Van Gorp met zijn gezin woonde : het werd afgebroken in 1948. Vooraan de weg Leuven-Mechelen; helemaal achteraan de Leuvense vaart.

Van Gorp met Marie Haelens, wiens ouders een winkel en café uitbaatten in de Hanswijkstraat, naast het klooster en de lagere meisjesschool. Als directeur kreeg hij de beschikking over het kasteel dat de familie Henrotin-Lambert in ruil voor aandelen aan de brouwerij afgestaan had, en dat naast de bedrijfsgebouwen gelegen was (zie de prent). Het statige gebouw dateerde uit 1748, was aanvankelijk geheel met water omringd, en slechts via een ophaalbrug toegankelijk. Al vroeg echter lieten de nieuwe bewoners de slotgracht aan de voorzijde dempen en de brug afbreken.

Op dit prachtige kasteel werd in 1904 Ernests eerste kind geboren : Georges Van Gorp (11), mijn zegsman, die zich nog herinneren kon hoe hij als kleine jongen in de stallingen speelde en door de stalgest mee naar de brouwerij genomen werd, waar hij al op zeer jonge leeftijd het edele gerstenat van zijn vader leerde waarderen. In de daaropvolgende jaren zagen nog twee kinderen het levenslicht : Yvonne in 1906, Maurice in 1908 (12).

Ernest Van Gorp was een harde werker : veeleisend tegenover zijn arbeiders maar ook tegenover zichzelf. De werkdag begon in die tijd om zeven uur 's morgens en eindigde om zeven uur 's avonds, en de baas verscheen niet alleen als eerste op het werk, maar was ook de laatste die wegging, na alles gesloten te hebben. Van de twaalf uren die de arbeiders op het bedrijf doorbrachten werden er tien betaald : om half negen en om half vijf was er telkens een half uur schafttijd ("schof") en onder de middag werd er een uur gepauzeerd. De "vijfdagenweek" bestond nog niet : men werkte zes dagen op zeven, met de zondag als enige rustdag. Jaarlijkse vakantie kende men evenmin.

Om promotie te maken voor zijn bier trok Ernest Van Gorp één avond per week langs de Boortmeerbeekse cafés. De voorkeur voor één of ander bier wordt immers grotendeels bepaald door de gewoonte, en dus betaalde hij in elke "staminee" die hij aandeed een rondje om de aanwezigen (veelal talrijk, want cafébezoek was zowat de enige vorm van ontspanning voor de gewone man) aan de produkten van "Het Sas" te doen wennen. Soms moest hij echter met lede ogen aanschouwen hoe die drinkers korte tijd later, wanneer hij langs dezelfde herberg terugkeerde, alweer van het bier der concurrentie zaten te genieten! Thuis wachtte zijn echtgenote hem niet zonder angst op, want het laatste deel van zijn nachtelijke route liep door de toen nog dichtbegroeide "boskes" (tussen de Bredepleinstraat en de Leuvensesteenweg), over het "Voswegske", in die tijd een smal paadje net naast de kronkelende Molenbeek...

Toch verliep het leven van het directeursgezin niet al te donker, want, op een ogenblik dat in Boortmeerbeek nog geen sprake was van elektriciteitsvoorziening, beschikte het reeds over elektrisch licht. De brouwerij bezat immers een dynamo, aangedreven door een stoommachine, en de leiding was doorgetrokken tot op het kasteel. Enig nadeel : wanneer "Het Sas" om zeven uur 's avonds de poort sloot, werd de stroom uitgeschakeld! De kleine Van Gorpen werden dan ook door hun moeder voortdurend aangemaand om voor die tijd met hun huiswerk klaar te zijn, want daarna moest men zich behelpen met de petroleumlamp, en dat was heel wat minder comfortabel.

Tijdens de Eerste Wereldoorlog.

De Eerste Wereldoorlog en de Duitse bezetting bezorgden "Het Sas" zware problemen. De Duitsers eisten alle koper op, en dat was in de brouwinstallaties van die tijd nu juist in overvloed aanwezig. Ketels, leidingen, kranen... alles moest worden afgebroken - slechts een ingemetselde ketel mocht blijven staan. De rest werd dan maar vervangen door ijzeren materiaal. De brouwerij Van Diest uit Rijmenam verging het trouwens nog slechter : die werd door de Duitsers geheel ontmanteld. Om overeind te blijven kwam zij dan haar bier gedeeltelijk bij "Het Sas" fabriceren : men voerde mout en hop aan, brouwde dat in Boortmeerbeek tot "wort", een aftreksel dat vervolgens in tonnen terug naar Rijmenam werd gebracht, waar men het in de eigen kelders liet gisten en rijpen. Lang heeft het Rijmenamse bedrijf deze omslachtige werkwijze niet volgehouden : ze sloot een overeenkomst met "Het Sas" en verkocht van dan af het Boortmeerbeekse bier.

De gedwongen inlevering van het koper was niet de enige moeilijkheid waarmee Ernest Van Gorp tijdens en ten gevolge van de oorlog te kampen had. Mout en suiker waren schaars : noodgedwongen daalde de produktie en brouwde men bier met een zeer laag alcoholgehalte (0,5°). Het transport werd een probleem toen de Duitse bezetter zes paarden van de brouwerij in beslag nam en enkel een oude, trekkebenende knol ongemoeid liet. De trekkracht van de paarden werd vervangen door die van twee ossen, twee muilezels en drie kleine ezels, maar die waren toch trager en minder sterk. De vraag naar bier was echter groot - vooral in Brussel won "Het Sas" heel wat klanten bij. Die konden wel bereikt worden met de tram Haacht-Brussel, maar kennelijk volstond die aanvoerlijn niet, want in die tijd kocht de brouwerij een eigen schip aan, vooral met het oog op de bevoorrading van dat hoofdstedelijk kliënteel. De tonnen werden met

de hand vanuit het bedrijf naar de vaart gerold, en daar in de boot geladen.

Tussen de twee Wereldoorlogen.

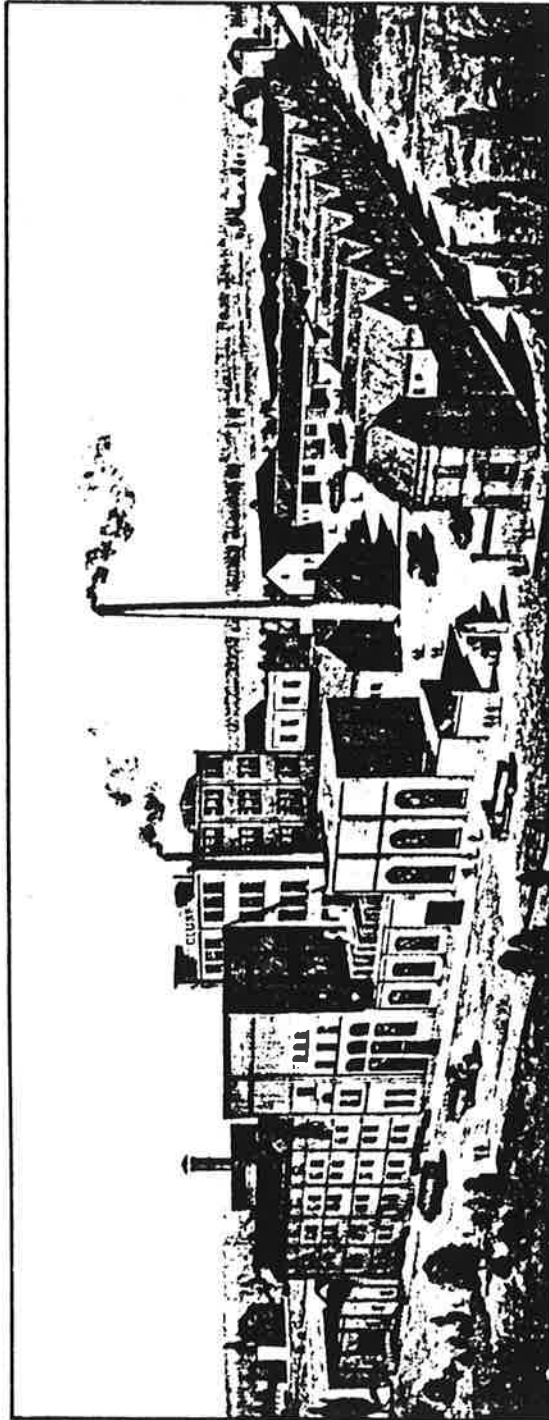
Na de Eerste Wereldoorlog veranderde de levenswijze van de mensen in menig opzicht. De "Lampe Belge" bijvoorbeeld moest het afleggen tegen de elektrische verlichting, die in de jaren twintig in Boortmeerbeek algemeen verspreid raakte. Sommigen installeerden haar zelf : "Polle" Haelens, een schoonbroer van Ernest Van Gorp, baatte in de Hanswijkstraat een winkel uit waar men zich (gevluchten) draden kon aanschaffen (die gewoon bovenop de muur bevestigd werden), en schakelaars ("interrupteurs") in porcelein.

Ook in de brouwerij deden zich grote veranderingen voor. In 1920 besloot men te starten met de produktie van bier van lage gisting. Samen met een telg uit de Desselse brouwersfamilie Verbeeck (van de brouwerij "Campina") reisde Ernest Van Gorp naar Duitsland, om het nodige materiaal aan te kopen : gistkuipen en tanks in aluminium, een filterinstallatie, een ijsmachine, enzovoort. Bij de produktie van bier van lage gisting werden gesloten gistkuipen gebruikt, en werd het koolzuur, dat bij het gisten vrijkwam, opgevangen, en in speciale flessen aan de cafés doorverkocht. Bij middel van een (dure) installatie werd het daar aangewend om het bier onder druk te houden en bij het tappen naar de kraan te stuwen, zodat het gerstenat met een schuimkraag getooid werd (in tegenstelling tot het bier van hoge gisting, dat "plat bier" was, zonder schuim) (13).

De lichtblonde bieren van lage gisting kenden in de jaren twintig een toenemend succes en de "export" van "Het Sas" viel kennelijk bij de mensen in de smaak, want de verkoop steeg en de brouwerij kwam tot bloei. De periode 1926-1936 was een tijd van grote expansie : de storting nam toe van 800.000 kg. in 1926, tot 1.400.000 kg. in 1928, tot 2.700.000 kg. in 1930 en tot 3.800.000 kg. in 1936. Van 1930 af werd het "export"-bier verkocht onder de merknaam "Fürst" (14).

Door de stijgende produktie werden de bestaande bedrijfsinstallaties en -gebouwen te klein : vanaf 1929-1930 werden ze volop uitgebreid. Het grote centrale gebouw, vijftientwintig meter hoog, werd opgetrokken (zie de afbeelding), met daarin een brouwzaal met al de daarbij horende machines. In 1933 werd het administratief gebouw aan de Leuvensesteenweg opgericht. Verder kwamen er nieuwe gist- en bewaarkelders, een nieuwe "flesserij" (waar het bier op flessen

"Het Sas" rond 1931, na de uitbreiding in de jaren 1929-1930
(tekening op een prentbriefkaart - vergroot).

getrokken werd), en een nieuw stoomcomplex aan de kant van de vaart.

De toenemende omzet was ongetwijfeld ook te danken aan het werk van Gaston Van Gorp, de zoon van dokter Eugène Van Gorp, die zich vanaf ca. 1924 toelegde op de uitbreiding van het cliënteel. Hij en enkele vertegenwoordigers gingen "de baan op" en wierven wekelijks nieuwe klanten, zowel bierstekers als cafébazen. Vanaf 1927 kreeg Ernest Van Gorp ook de hulp van zijn oudste zoon Georges, aan wie de verantwoordelijkheid voor het productieproces zal worden opgedragen, en in 1929 deed de jongste zoon, Maurice, zijn intrede in de leiding van het bedrijf - hij zal de zorg voor het wagenpark en de publiciteit op zich nemen. Toen in 1933 dokter Eugène Van Gorp overleed, volgde Ernest Van Gorp hem op als voorzitter van de raad van beheer.

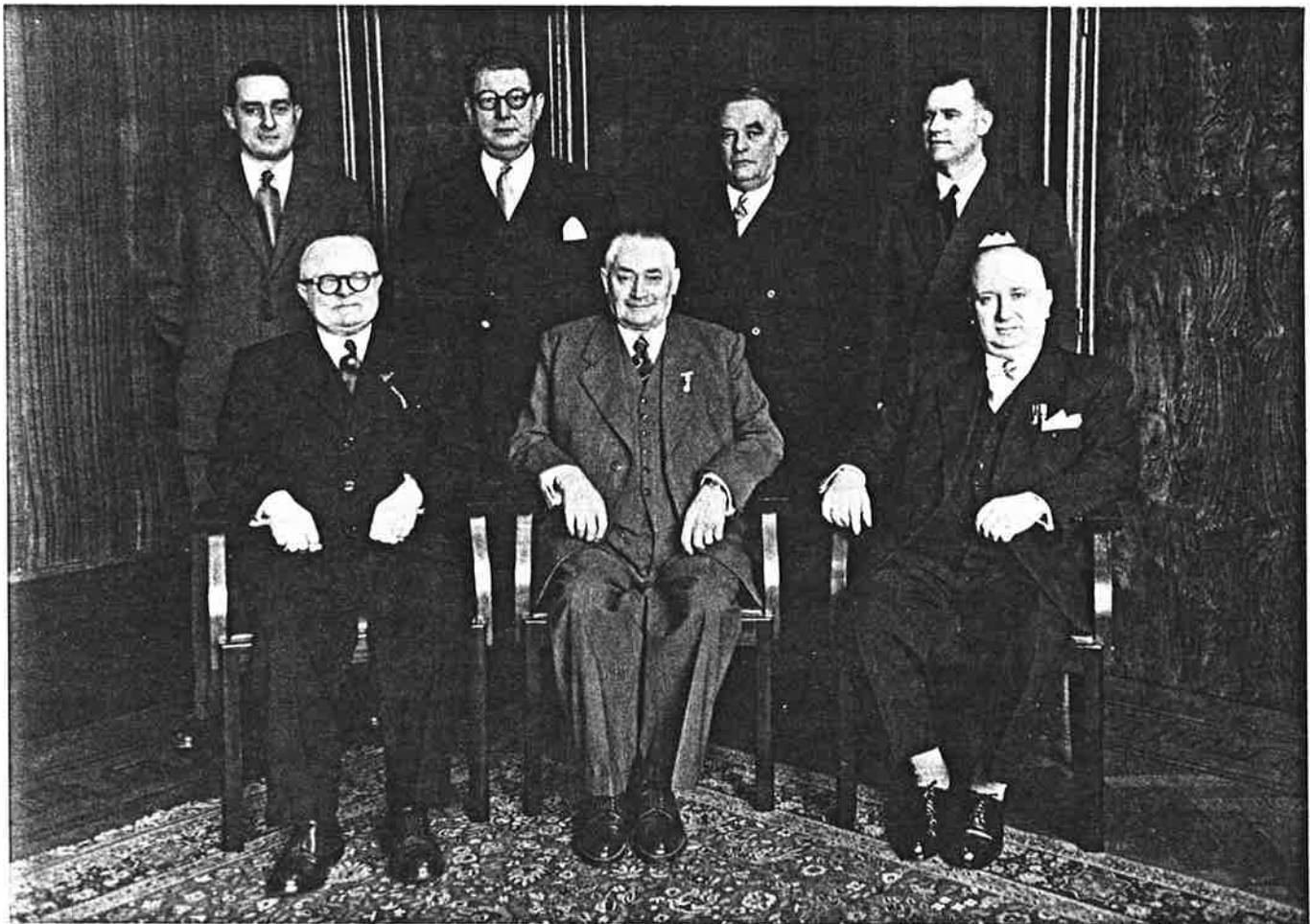
Onmiddellijk na de Eerste Wereldoorlog had de brouwerij zich haar eerste vrachtwagens aangeschaft : "U.S.-Army" stond er op, en ze waren dan ook overgenomen van het Amerikaanse leger, dat, zoals men weet, aan de oorlog in Europa deelgenomen had. Korte tijd later werd het wagenpark uitgebreid met Belgische "Minerva's". Het vervoer per vrachtauto maakte het mogelijk klanten op grotere afstand te bevoorraden, en droeg aldus ook bij tot het verhogen van de verkoop.

Die "camions" vervoerden overigens niet alleen de vaten met het bier van lage gisting, maar ook bier van hoge gisting (vanaf 1925 verkocht onder de merknaam "Spéciale Ecluse"), tafelbier in flessen (dat enkel thuis werd gedronken), en limonade. Aanvankelijk kocht de brouwerij haar limonade bij Constant Steens, die op de Wespelaarsebaan, niet ver van de Lierenhoek, een "limonaderie" had. Na verloop van tijd begon "Het Sas" echter zelf met de productie van limonade, die de naam "Regina" zou meekrijgen.

In de late jaren dertig daalde de bierverkoop : in 1938 bedroeg de storting nog 2.800.000 kg. Tijdens de Tweede Wereldoorlog draaide de brouwerij op lage toeren, met stortingen van zo'n 400.000 kg. per jaar, en met bieren die een laag alcoholgehalte hadden (0,8° tot 1,5° - ter vergelijking : de vooroorlogse "Fürst" bezat een gehalte van 4,5°, de "Spéciale Ecluse" van 5°).

Na de Tweede Wereldoorlog.

De jaren na de Tweede Wereldoorlog brachten opnieuw heel wat veranderingen in de menselijke gewoontes. De welvaart steeg. Men ging meer belang hechten aan confort en luxe in huis, het aantal auto's nam toe. In het najaar van 1953 deed de televisie haar intrede : het "kleine scherm" zal op korte tijd een ware

De raad van beheer van "Het Sas" in 1955. Staande, van links naar rechts : Maurice Van Gorp, René Uten, dokter ... Lemaire, Georges Van Gorp. Zittend, van links naar rechts : dokter Florimond Mollekens, Ernest Van Gorp, Gaston van Gorp (burgemeester van Boortmeerbeek 1938-1946).

revolutie in het ontspanningspatroon van de mensen veroorzaken. Het cafébezoek verminderde, tal van herbergen gingen dicht. Men dronk over het algemeen minder, maar beter bier. De verkoop van tafelbieren liep sterk terug : vrouwen en kinderen gaven meer en meer de voorkeur aan allerlei soorten limonades, aan bronwaters en vruchtensappen.

"Het Sas" wist zich in de nieuwe situatie goed te verdedigen. Onmiddellijk na de oorlog pakte de brouwerij uit met haar "Perfect Pils", een bier van het Pils- of Pilsener-type, met een alcoholgehalte van 5°. In 1957 werd alweer een storting van 3.100.000 kg. bereikt. In 1960 werd dan het "Nordbräu"-bier gelanceerd, een bier van het Dortmunder-type, met een alcoholgehalte van 5,5°. Omdat de binnenlandse markt naar een verzadigingspunt ging, keek men van meetafaan uit naar afzetmogelijkheden in het buitenland : met het oog daarop had men het bier een Duitse naam gegeven. Maurice Van Gorp en enkele vertegenwoordigers trachtten verdelers te vinden in Duitsland, Frankrijk en Nederland. Bij onze oosterburen, van wie nochtans bekend is dat ze hun vertrouwen enkel in bier van eigen bodem stellen, kwam de verkoop goed op gang : de o zo Duits klinkende merknaam was daar zeker niet vreemd aan! Omgekeerd bracht "Het Sas" rond 1960 een Duits produkt op de Belgische markt, toen men sloop ging met een firma uit Detmold voor het vervaardigen van de frisdrank "Sinalco", waarvoor de grondstoffen bij dat bedrijf moesten worden aangekocht. Voor het bottelen van o.a. de "Sinalco" werd langs de Leuvensesteenweg een nieuw gebouw opgericht.

Op publicitair vlak bleef de Boortmeerbeekse brouwerij evenmin ten achter. In 1960 sponsorde ze de wielerploeg "Groene Leeuw - Sas - Sinalco", waar bekende renners als Frans De Mulder, Armand De Smet, André Messelis, Arthur De Cabooter en Noël Foré deel van uitmaakten (15), en met Albert De Kimpe als sportdirecteur. Rik Van Looy, "de keizer van Herentals", wereldkampioen bij de beroepsrenners in 1960 en 1961, behoorde dan wel tot een andere ploeg, maar werd toch gecontracteerd voor een foto met een flesje "Sinalco" in de hand. Rond dezelfde tijd werkte men samen met de populaire zanger Bobejaan Schoepen, die in Lichtaart met het amusementspark "Bobejaanland" van start ging.

Op 24 mei 1962 overleed Ernest Van Gorp, op 89-jarige leeftijd. "Den dirk", zoals hij in en om de brouwerij genoemd werd, -een afkorting van "directeur"-, had omzeggens de gehele materiële uitbouw van "Het Sas" voor zijn rekening genomen. Na zijn dood zijn er geen nieuwe gebouwen meer bijgekomen. Elke machine in het bedrijf was door hem aangekocht. Ook de aanschaf van de

Het "Nordbräu"-bier uit de jaren zestig : er zijn ongetwijfeld lezers die het nog gedronken hebben !

Rik Van Looy, "de keizer van Herentals", poseert met een flesje "Sinalco", "de gezondheid der kampioenen" !

grondstoffen, mout en hop, was steeds zijn werk geweest, en hij had er een bijzondere bedrevenheid in ontwikkeld : hij volgde de schommelende prijzen op de voet en wist bijna altijd het gunstigste moment uit te kiezen om de contracten voor het hele jaar af te sluiten. Als voorzitter van de raad van beheer werd Ernest Van Gorp opgevolgd door de schoonzoon van dokter Eugène Van Gorp, dokter Florimond Mollekens; een nieuwe "dirk" kwam er officiëel niet.

"Het Sas" werd inmiddels een echt familiebedrijf. Zoals gezegd had Eugène Van Gorp bij de oprichting in 1900 velerlei kennissen aangesproken om het nodige kapitaal te vergaren. Het aandelenpakket was bijgevolg aanvankelijk sterk verspreid. Geleidelijk is het meer en meer in handen gekomen van de familie Van Gorp, tot die op een bepaald ogenblik over een meerderheidsparticipatie beschikte. In de jaren zestig bestond de raad van beheer nog enkel uit leden van de familie, en wel drie van de "stam Eugène Van Gorp" en drie van de "stam Ernest Van Gorp". In de brouwerij kwamen de kinderen van dokter Mollekens het kader vervoegen : Georges Mollekens, Marie-Louise Mollekens en haar echtgenoot Willy Anthonis, en Gaston Mollekens.

Het "Nordbräu"-bier en de "Sinalco" kenden grote bijval : "Het Sas" groeide uit tot de tiende grootste brouwerij van ons land. In 1964 werd een storting van 3.600.000 kg. bereikt; in de daaropvolgende jaren steeg dit cijfer nog, tot het in 1967 de vier miljoen dicht genaderd was. Een driehonderdtal mensen uit Boortmeerbeek en omstreken vonden werk in de onderneming - en daartoe behoorden bijvoorbeeld ook lassers en een draaijer, voor de vele tientallen meters leidingen die door de bedrijfsgebouwen liepen; schilders, die o.m. de uithangborden voor de herbergen maakten; timmerlieden, die cafétafels en achttertogen vervaardigden; loodgieters, die de tapinstallaties in de cafés gingen plaatsen, enzovoort.

"Het Sas" beschikte over een brouwzaal met vier koperen ketels, voor de dagelijkse produktie van honderdduizend liter bier. Aluminium gistkuipen lieten toe het koolzuurgas op te vangen, dat na zuivering en samenpersing gebruikt werd bij het tappen van het bier, en dat ook aan bronwater en limonade toegevoegd werd. In 14 bewaarkelders stonden in totaal 300 tanks voor het bewaren, telkens gedurende twee maanden en bij een temperatuur van 0° à 2° C., van zes miljoen liter bier! De afdeling flessenaftrekkerij werd uitgerust met drie volledig automatische installaties, "groepen" genoemd, die samen 40.000 bierflesjes per uur vulden! In een afzonderlijke afdeling voor limonades stonden

115

nog eens twee "groepen" waaruit 25.000 flesjes per uur tevoorschijn kwamen. Om vaten en bakken bij de klanten te brengen beschikte de brouwerij over een wagenpark van zestig eenheden.

Rond 1965 werd de concurrentiestrijd ongemeen hard. In het gevecht om de markt kochten de biergiganten steeds meer andere, vooral middelgrote, brouwerijen op. In 1967 kwam ook "Het Sas" aan de beurt : het Boortmeerbeekse bedrijf werd overgenomen door de grote Waalse brouwerij Piedboeuf - niet omdat het met "Het Sas" in die dagen zo slecht ging (men haalde een zakencijfer van rond de 200 miljoen en maakte nog vrij behoorlijke winsten), wel omdat men steeds sterkere kortingen op de verkoopprijzen moest toestaan, en vooral omdat zeer hoge investeringen vereist waren. Een voorbeeld. "Het Sas" bezat een "groep" die 25.000 flesjes bier per uur produceerde (in die tijd werd trouwens al méér bier in flessen dan in vaten verkocht). Zo'n "groep" haalde de lege flesjes uit de bakken, spoelde ze schoon, vulde ze met nieuw bier, voorzag ze van etiketten en zette ze opnieuw in bakken, zonder dat daar nog mensenhanden aan te pas kwamen. Die "groep" had tien miljoen gekost, en werd afgeschreven op tien jaar : na die tijd echter bedroeg de aankoopprijs van een nieuwe, nog geperfectioneerder "groep" al zo'n vijftig miljoen!

Na de overname kwam er vrij vlug een einde aan de brouwactiviteiten : de nieuwere gebouwen werden omgevormd tot distributiedepot, het oude gedeelte van de brouwerij werd niet meer gebruikt en staat momenteel te verkrotten - allicht valt het vroeg of laat onder de slopershamer. In de plaatselijke geschiedenis zal "Het Sas" echter blijven voortleven als een roemrijk voorbeeld van Boortmeerbeeks ondernemerschap.

F. Wollebrants.

Noten.

- (1) F. Wollebrants, De familie Van Gorp en Boortmeerbeek - in: Heemkring Ravensteyn Boortmeerbeek, jg. II (1988), nr. 2, blz. 48-67 en in: Hogt (Haachts Oudheid- en Geschiedkundig Tijdschrift), jg. IV (1989), nr. 1, blz. 6-15 en blz. 54-62. Gegevens in dat artikel vervat worden hier in principe niet herhaald, tenzij zulks voor een goed begrip van de tekst noodzakelijk is. Over de geschiedenis van de Boortmeerbeekse brouwerijen, zie ook M. Fierens, Boortmeerbeek van heerlijkheid tot gemeente (Boortmeerbeek, z.j.), blz. 84-95.
- (2) Ik voerde een lang gesprek met hem op 12 december 1988 (opgenomen op klank-cassette). Achteraf bezorgde hij mij nog aantekeningen en bijkomende mon-

delinge inlichtingen.

- (3) Georges Van Gorp maakte gewag van slechts twee dochters, uit goede bron weet ik echter dat het er vier waren : zie noot 4.
- (4) De andere dochters waren Rein en Adèle. Mathilde Wouters huwde met een zekere Lambrechts uit Leuven : het huwelijk bleef kinderloos. Rein huwde een Smeraldi : zij hadden één kind, een zoon, René. Adèle huwde een Bicket, ook dit huwelijk bleef kinderloos. Emma tenslotte trouwde in of rond 1899 met Arthur Hecking, enige zoon van een dokter uit Neerijse, en griffier bij de rechtbank van eerste aanleg te Leuven. Uit dit huwelijk werden twee zonen geboren : Marcel en Gaetan Hecking. Gegevens mij meegedeeld door mevrouw Maria Nouwkens, weduwe van Marcel Hecking.
- (5) Ernest Wouters huwde met Jeanne Mertens, een zuster van de in de Oudestraat wonende "boer Kol" (Georges Mertens). Zij hadden drie kinderen : Mathilde, Elsa en Freddy Wouters. Gegevens mij meegedeeld door mevrouw M. Nouwkens. Na de dood van Théophile Wouters werd diens zeer omvangrijke bezit (dat niet alleen de brouwerij en het landgoed Oudenhoven, maar ook veel gronden omvatte) verdeeld onder zijn kinderen, en later onder zijn kleinkinderen. De dagelijkse leiding van de brouwerij werd overgelaten aan een zekere Gillemot, de voormalige boekhouder - een kloeke man die in de "Statiestraat" (nu de Brouwersstraat) woonde. Na de Eerste Wereldoorlog kende de brouwerij Wouters nog een zeker succes met haar "Sterck-Op", een bier van hoge gisting, in een tijd waarin de bieren van lage gisting meer en meer in de mode kwamen. In de tweede helft van de jaren twintig ging zij echter teloor, waarna de bedrijfsinstallatie ontmanteld werd.
- (6) Het huidige Indonesië; van in de zeventiende eeuw tot in 1950 was het een kolonie van Nederland. Men denke aan Multatuli's Max Havelaar!
- (7) Over de zaak Jules Wouters en het conflict Wouters-Van Gorp deden en doen te Boortmeerbeek verschillende varianten de ronde. Ik geef hier uiteraard de versie van Georges Van Gorp weer. Zie ook: G. Wouters, Geboorteperikelen van de vroegere brouwerij "Het Sas" - in: Heemkring Ravensteyn Boortmeerbeek, jg. III (1989), nr. 2, blz. 94-98.
- (8) Edouard Van Gorp en zijn zoon Eugène zouden in totaal twaalfduizend frank met Jules Wouters meegegeven hebben - in die tijd een aanzienlijk kapitaal.
- (9) Zij leidde trouwens tot een proces. Wouters zou Van Gorp een blanco papier hebben laten tekenen...
- (10) Gegevens ontleend aan: Recueil des actes et documents relatifs aux sociétés commerciales, bijlage bij Le Moniteur Belge, jaar 1900, nrs. 4786 en 4787, blz. 234-242. De oprichting en de eerste aandeelhoudersvergadering hadden plaats in het kantoor van notaris Polydore Everaert, Antwerpsesteenweg 86 te Laken, maar ten overstaan van diens collega Adolphe Pêtre uit Sint-Jans-Molenbeek - naar ik vermoed omdat Everaert zelf ook aandeelhouder van "L'Ecluse" was.
- (11) Georges Van Gorp: geboren te Boortmeerbeek op 20 januari 1904, huwde in 1931 met Clementine Vermylen (geboren te Sint-Joost-ten-Node op 9 juni 1910).
- (12) Yvonne Van Gorp: geboren te Boortmeerbeek op 9 september 1906, huwde in 1928 met Georges Feyten (geboren te Mechelen op 18 november 1905). Ze kregen drie kinderen : Edgard (°1931), Josée (°1933) en Greta (°1939). Maurice Van Gorp: geboren te Boortmeerbeek op 24 april 1908, huwde in

1943 met Mia Sledsens (geboren te Geel op 18 februari 1918). Ze kregen drie kinderen : Ernest (°1944), Paul (°1946) en Guy (°1947).

- (13) Omdat dit bier van lage gisting zo'n dure tapinstallatie vereiste, stegen de overnameprijzen van de cafés. Veel nieuwe cafébazen sloten daarom een contract met een brouwerij : in ruil voor de verbintenis enkel drank van die bepaalde brouwerij te verkopen, kregen ze een goedkope lening. Ook werden de brouwerijen zelf eigenaar van een aantal cafés : zo zal "Het Sas" o.a. "Het Brouwershuis" en "Café Perfect" in het Boortmeerbeekse dorpscentrum bezitten. De invoering van het bier van lage gisting leidde er m.a.w. toe dat de meeste caféhouders hun zelfstandigheid verloren en de meeste herbergen verbonden raakten met één of andere brouwerij.
- (14) De benaming "Java" werd na de Eerste Wereldoorlog niet meer gebruikt (behalve door de volksmond die, zoals gezegd, de brouwerij "Het Sas" nog heel lang als "de Java" zou aanduiden). Het geven van merknamen aan de bieren vond overigens pas geleidelijk ingang. Aanvankelijk sprak men van "een bock", "een export", "een pils" - waarmee men dus enkel naar het type bier verwees. Pas naarmate de drinkers binnen die biertypes onderscheid begonnen te maken tussen de produkten van de verschillende brouwerijen, speelden deze daar op in door hun bieren specifieke merknamen mee te geven.
- (15) Namen aangetroffen op een affiche uit dat jaar.

Het voorafgaande artikel was klaar voor publicatie toen op 11 september jl. mijn vader, A. J. Oscar Wollebrants, overleed. Graag wil ik het aan hem en zijn nagedachtenis opdragen. Hij zou het zeker met belangstelling gelezen hebben, want hij was zeer geïnteresseerd in zowel het heden als het verleden van zijn geboortedorp, en was lid van de heemkring van bij de oprichting ervan.

F.W.

Vervolgreeks: De Heverse herbergen vóór 1914-1918 (deel III).

De laatst besproken herberg in het voorgaand nummer was deze van "de Kalot" en het was reeds de 13^e alhoewel we in afstand nog geen kilometer gevorderd waren.

Om tot de volgende te komen moeten we nu wel een wijle stappen want in die tijd en zelfs nu nog was de Bieststraat tussen het huis Rousseau waarin herberg "bij de Kalot" gevestigd was en de spoorweg eerder schaars bebouwd. Wat er stond waren vooral boerendoeningen die allemaal heel wat potentiële bouwgrond naast de woningen tot exploitatie nodig hadden. De volgende vinden we dan juist links over de spoorweg zult u denken. Fout, want de herberg die de echtgenoten Jean Verbist- Van Calster laatst exploiteerden werd maar in de helft van de dertiger jaren opgericht door Fons Ceuleers en echtgenote die populair "dikke Mie" genoemd werd. Tussenin werd ze nog uitgebaat door de echtgenoten Louis Van Horenbeeck (van Keirves) - Rosa De Rua (van Boerre Mëttes).

We stappen nog wat verder en vinden rechts op de hoek gevormd door de Bieststraat en de Heverbaan

14. Herberg "bij het nieuw boske (baasje)".

In dat toenmalig oud huis - een gedeelte ervan staat er nog - woonde rond de eeuwwisseling een zekere Suske Rits die uit Keerbergen afkomstig was. Na deze en niet lang vóór 1914 vestigde het gezin van "Tist den biervoerder" die Michiels heette, zich in het huis en deze zou er volgens onze bronnen als eerste staminee beginnen houden zijn, vermoedelijk omdat hij veel met bier te maken had - waarom het alleen vervoeren! - en ook wegens de goede ligging van het huis op de kruising van twee steenwegen. Lang is dat gezin er niet gebleven, waarschijnlijk omdat de kinderen er geen zin in hadden.

Dochter Marie trouwde met metsersbaas Lemmens (bijgenaamd de Schoen) en zoon Loouis (Lewieke genoemd) huwde met Fien Verheijen (Fien van Stans). Deze laatsten zijn de ouders van Jules Michiels die met echtgenote Bertha Vanderaa (van den Tip) nog altijd in de Hoogstraat woont en die onlangs hun gouden bruiloft vierden.

Om onze draad terug op te nemen, juist vóór 1914 kwam het jonge gezin Jan, Constant Lodewijckx - Elisabeth, Julia Onsia de herberg overnemen. Omdat hij inderdaad een nieuwe herbergbaas was, werd zijn toenaam snel gevonden, nl. "het nieuw boske" en die werd ook de benaming van zijn herberg. Bij het uitbreken van de 1e wereldoorlog werd Boske onder de wapens geroepen en zijn nog jonge Elisabeth die al zeker twee of misschien wel drie kleine kinderen had, trok terug naar haar ouders in Peulis. Dat was de kans

voor het pas gehuwde koppel Martin Buelens - Regine Welens (de Mètte van Nolle) om de toch wel leefbare herberg met kegelbaan tijdens de verdere bezettingsjaren open te houden. Over dat gezin zullen we het verder nog uitgebreid hebben.

Toen Boske ongeschonden uit de oorlog terugkeerde werd de herberg uiteraard terug ter hand genomen en op het einde van de twintigerjaren bouwden zij op de plaats van de oude doening een splinternieuwe woning. Dat Boske, die ook haarkapper was, commerciële capaciteiten bezat, blijkt uit de bouwstijl van het huis. Bekijk het maar eens goed. Een zijgevel voor de klanten die uit Boortmeerbeek kwamen en een identieke zijgevel voor deze die langs de Bieststraat kwamen, kwestie van geen jalouzie op te wekken. Daarenboven liepen de Muizense klanten die over Hever - dorp afzakten, en dat waren er vele, recht de gelagzaal binnen.

In de dertiger jaren draaide de zaak voortreffelijk, mede door de aanwezigheid van de er goed voorkomende twee oudste dochters, Irma en Anna. Toen die gehuwd waren stonden er in de veertiger jaren opnieuw twee jonge dochters paraat, Alida en Aline, en bleven de klanten komen. Toch wou geen enkele van de zes kinderen de zaak verder zetten. Eén na één trouwden de vier dochters en twee zonen zich buiten de ouderlijke woning zodat de intussen bejaard geworden ouders de herberg een dertigtal jaren terug eerder onopgemerkt slokten. Zoals vermeld was de herberg in de dertiger en veertiger jaren goed beklant. De "oudere" mannen gingen er voor Boske naartoe, al hielden die ook wel van jong gezelschap, want die knipte hun haar en schoor hun stoppelbaard. Vele jonge mannen, en daarbij waren er heelwat uit naburige gemeenten, zochten vanzelfsprekend het jong vrouwelijk gezelschap. Dochters Irma (overleden), Anna en Alida huwden als gevolg daarvan, dan ook met klanten uit naburige gemeenten. Dochter Aline vond in de guitige Heveraar Maurice Van Calster, die al geruime tijd geleden tragisch omkwam, een passende echtgenoot. Zoon Emiel die in 1987 overleed, vond met Rosalie Van Vaeck zijn vrouw in de buurt en de jongste zoon Jules trok terug naar Rijmenam, de "heimat" van de ouders.

We stappen een paar honderd meter verder in de richting van het dorp (in de tijd waarover we het hebben stond op die kam geen enkel huis) en belanden vooreerst bij

15. herberg "bij de kleermaker".

Deze herberg was gevestigd in het nu opgeknapt doch kwa voorkomen weinig veranderde huis waarin het gezin Coessens -Veldeman thans woont. Let well,

Herberg " bij het nieuw boske. "

Herberg met balzaal " bij de kleermaker. "

2142

de balzaal die er nog altijd naast ligt maar al jaren voor het doel niet meer gebruikt wordt, bestond in de behandelde periode nog niet. Ze werd maar in de twintiger jaren gebouwd.

De toenaam de "kleermaker" is er in feite gene want die toenmalige exploitant (was het de eerste?) was kleermaker van beroep. Hij noemde Felix, Benedictus Wauters, werd in 1843 geboren, kwam uit Sint - Amands en was gehuwd met Maria, Anna Van Gestel. Hij had een broer die men "de snijer" (coupeur) noemde omdat die man een snijder of knipper van klerstoffen was Liza van de Snijer, na haar huwelijk ook Liza van Sukkes genoemd, die tot 1938 op het Heiken woonde (huis thans afgebroken), was er een dochter van. Volgens onze bronnen had het gezin Wauters - Van Gestel drie kinderen: Leonardus Franciscus, de jong gestorven vader van de Boortmeerbeekse schilder Jules Wauters (Jules van Steen genoemd), Henriette die met ene Frans Bogaerts (van den Terve) huwde en die woonde in het huis rechtover de ouderlijke herberg dat later door Mon Van Craen aangekocht werd en waar in Jeanneke Crols thans verblijft en uiteindelijk zoon Louis waarover we het dadelijk zullen hebben.

Wanneer juist weten we niet doch al vóór 1914 nam zoon Louis, toen gehuwd met Maria Theresia Van Edom, de ouderlijke herberg over. Om behoorlijk te kunnen leven - een zelfs goed beklante herberg volstond toen niet - begon Louis later flink bijgestaan door zijn oudste zoon Leonard, met het toenmalig specifieke, doch zware beroep van verhuurder en plaatser van grote dansorgels. Toen na de eerste wereldoorlog het amusementsleven zich nogal snel van de Bieststraat naar het Dorp verplaatste, bouwde Louis de balzaal die haar kostprijs wel ruimschoots zal vergoed hebben. Buiten de traditionele kermisbals vonden er in die zaal immers veel activiteiten plaats. Denken we maar aan de bloeiende toneelkring die er in de dertiger jaren zeer actief was en er zelfs operettes ten tonele voerde. In die periode heeft Louis een tijdje de herberg verlaten en woonde hij met zijn tweede echtgenote, Louisa Cloeten in het door hem nieuw gebouwde huis naast de balzaal. De zaak werd toen geëxploiteerd door het gezin Jozef Hendrickx - Bertha Ceulemans. Louis keerde er echter met volle inzet naar terug en bleef er de baas tot bij zijn plots overlijden (hij was nog fit) in 1960 op 81 - jarige leeftijd, evenwel lange tijd flink bijgestaan door dochter Godelieve uit zijn tweede huwelijk.

Louis en naar verluid ook zijn ouders, waren werkelijk voor het beroep van herbergier geschapen. Zij waren aangenaam en vriendelijk in de omgang en "konden met alles goed om" zoals de volksmond het zegt. Daardoor had de herberg een ruim klienteel, bestaande uit alle bevolkingsklassen van Hever en brede omgeving.

Korte tijd na het overlijden van Louis werd ook deze herberg, zoals zo vele anderen, definitief gesloten en verdween weer een " dorpsmonument ", waardoor onze nostalgie nog eens met een eenheid vergrootte.

Voor de lezers die geen autochtonen zijn; de oudste zoon Leonard, die lange jaren ook de schoonbroer van zijn vader was, overleed in 1988. Zijn oudste dochter is de echtgenote van Reginald Steens. Zoon Felix en dochter Irma, weduwe van Edmond Van Sebroeck, wonen nog naast mekaar dicht bij de ouderlijke woning. De tweede echtgenote van Louis overleed nog niet zo lang geleden en dochter Godelieve uit dit tweede huwelijk, vindt haar ontspanning nog grotendeels te Hever.

We steken nu gewoon de straat over en belanden in

16. herberg bij " de Mètte van Nolle ".

Het huis waarindeze nog goed herkenbare herberg gevestigd was (thans getransformeerd tot coiffeurssalon) werd omstreeks 1905 gebouwd door de vader van dokter Coen die eveneens geneesheer was. Die man had Emile de Meester de Ravestein opgevolgd als bezieler en ere-voorzitter van de fanfare " Vrijheid en Standvastigheid " die sinds jaren haar lokaal had bij de " grote Wauters " - de mensen spraken dat " Waters " uit omdat ze meenden dat " au " als "aa " uitgesproken werd in tegenstelling tot de klank " ou " - aan de Statiestraat op de plaats waar nu het herenhuis van Gust vanWeil staat. Toen die oude doening, waarover we het later nog zullen hebben, afgebroken werd en de fanfare dus zonder lokaal viel, bouwde de eerste dokter Coen dus snel het nieuwe lokaal. Terloops, de rij vrij identieke huizen iets verder naar het dorp toe, werd omstreeks die periode ook door die dokter opgericht. Aanvankelijk was aan de herberg wel een zaaltje voor de muzikanten gehecht doch de vrij ruime balzaal langs de straat die nog niet zo lang geleden verdween, ontstond uit een geleidelijke vergroting van het oorspronkelijk zaaltje na de eerste wereldoorlog.

Het is moeilijk te achterhalen wie de allereerste exploitanten waren, maar juist ^{voór} de eerste wereldoorlog was het gezin Guske en Mieke Van Vaecker een wijle exploitant en tijdens de oorlogsjaren werd de zaak gerund door de echtgenoten Jef Van Aerschot -Maria, Theresia Van den Weygaerden (Jef en Trees de Stoker) die na 1918 de herberg van " de Kalot " aankochten. Kort na de wapenstilstand vestigde het jonge gezin Martin Buelens (de Mètte van Nolle) -Regine Wellens zich in de herberg. De toenaam Mètte komt duidelijk van Martin terwijl Nolle wel de toenaam van zijn vader of van een voorvader zal zijn.

Tijdens de dertiger jaren hebben we als knaap een ruim gedeelte van het

124

Hevers amusementsleven in die doening meegemaakt en er ontzettend van genoten. Dat was mogelijk omdat tante Leonie Van Eersel, tevens de nicht van bazin Regine, er bij de minste gelegenheid ging koken of helpen en er dan nooit in slaagde haar verwende snotaap van een neef thuis te houden. Zelfs in de week - tante bleef zelf niet graag thuis - tijdens de lange Winteravonden zonder T.V., togen we er geregeld naartoe en zeker als het repetitie van de fanfare was, want dan kon de knaap die ik toen was zich stilletjes en zo goed als onopgemerkt tussen de jongere muzikanten plaatsen. Hij voelde dan een enorme bewondering voor hun prestaties en vooral voor het kunnen lezen van hun muziekpapier dat er ingewikkelder uitzag dan de formules van Einstein. Zo hebben we er ook heel wat jaarlijkse teerfeesten meegemaakt die toen de gebeurtenis van het jaar waren. Twee jonge muzikanten, Edward Van Vaeck en herbergzoon Benoit stalen er de show na het langgerokken eetmaal. Om dat niet te missen zou ik desnoods mijn zieltje verkocht hebben. Ze waren stukken beter dan de huidige Gaston's en Leo's.

Op een bepaald teerfeest rolden Mon Van Vaeck en Frans Van de Poel (van Kreullekes) er in de late uren al vechtend over de gehele dansvloer. De bijzonder sterke Mètte tilde ze gelijktijdig van de grond op en mepte ze dan even gelijktijdig " knock - out ", de ene met de rechter - en de andere met de linkervuist. Dat was " cow - boy " van de bovenste plank.

De Mètte was een merkwaardig figuur waarmee de knaap die ik toen nog was, goed kon opschieten. Als hij op Winteravonden dienst had in het wachthuis aan de Bieststraat - halte zat ik soms uren bij hem, terwijl hij, al vertellend, een enorm pak boterhammen verslond. Groot en struis als hij was, zag hij er met zijn lederen vest en zijn " getten " op zijn zware moto uit als een vóóroorlogse " superman ". Lichamelijk was er ook enige gelijkenis met John Wayne. Zijn echtgenote daarentegen was een frele, slanke vrouw. Die stoere bonk, die zich schijnbaar weinig problemen maakte, veranderde volledig toen hij einde 1946 of begin 1947 een eerste beroerte of hartaanval kreeg. Hij werd melancholisch en straalde de ongerustheid uit die hij niet ten onrechte had, want nog in 1947 overleed hij. Hij was maar half in de vijftig. Bijna waren we vergeten te zeggen dat het echtpaar Alfons Crols - Leonie Ceuleers in het begin van de dertiger jaren deze handelszaak een wijle geëxploiteerd heeft. De Mètte had namelijk wat last met zijn werkgever zijnde de N.M.B.S., die haar personeel niet toestond om een herberg uit te baten. Nadien werd daar dan wel een oplossing voor gevonden.

Tot het begin der zeventiger jaren exploiteerde Regine die in 1948 ook nog haar jongste zoon Frans verloor (knappe en twee meter grote man van amper 28 jaar oud), de zaak verder, eerst bijgestaan door dochter Alice en op haar oude dag zelfs nog geruime tijd alleen. Toen zij overleed werd de her

Herberg " bij de Mètte van Nolle " (wit)
 met links de naastgelegen balzaal (in baksteen).

Herberg " in het vitrinneke " (het derde huis van links).

176
berg gesloten en nadien sloopte dochter Alice met echtgenoot Stan de balzaal en richtten op de plaats een klein appartementsgebouw voor eigen gebruik op. De fanfare moest dan uitwijken naar de parochiezaal die, ingevolge de huidige metamorfose tot Heverse Concertband, wel wat te klein wordt.

De twee belangrijke doeningen, die deze twee laatst besproken herbergen met balzaal waren, verdwenen bijna gelijktijdig uit het Heverse dorp. Het betekent een serieuze verarming, al waren de zalen wel wat verouderd.

We stappen enkele tientallen meter verder, blijven gemakkelijks halve langs dezelfde kant van de straat en blijven staan voor het rijhuis met nummer 6, waarin een wijle herberg gehouden werd. Zij heette

17. In het vitrinneke:

Alhoewel de herberg maar korte tijd bestond, volgden de exploitanten (meestal inwijkelingen) er mekaar zo snel op dat onze bronnen er praktisch geen meer kunnen citeren tenzij een zekere Charel de schoenmaker die gehuwd was met een Brusselse vrouw. Nog vóór 1914 werd de herberg gesloten en ze zou werkelijk van weinig betekenis geweest zijn zodat we er niet langer blijven bij stilstaan. Zeggen we alleen dat Doreke Lamal er iets later zijn fietsenhandel "Bury" in exploiteerde en dat is ook reeds geschiedenis. Nog altijd aan de zelfde kant van de straat en maar twee huizen verder belanden we al in

18. herberg "bij Peutter":

Het huis dat thans met zijn rode bakstenen voorgevel nog vrij goed overkomt, was in de tijd waarover we het hebben, een oude "doening" en dat zou het feitelijk nog zijn als men de vernieuwde voorgevel wegdenkt.

De toenmalige exploitanten waren de Heverse schrijnwerker Antoon, Lodewijk Van der Leyden die "Peutter" als toenaam had en echtgenote Francisca (Suska Imbrechts die uit Kampenhout kwam. Het staat vast dat deze niet de eerste exploitanten waren want de herberg bestond lang, doch we konden niet achterhalen wie er voordien de baas was, omdat de voormelden er al van vóór de eeuwwisseling woonden. Die "Peutter" was een zeer schalks man die van plezier maken en grappen hield. Dat heeft hij in grote mate doorgegeven aan zijn nakomelingen want de naam "Peutter" is te Hever nog niet lang verdwenen en was steeds synoniem van goede luim. Als we onze bronnen mogen geloven en waarom zouden we dat niet? - zou dat guitig karakter die oude "Peutter" het leven gekost hebben. Hij zou namelijk gestorven zijn aan de gevolgen van een "kwade kou" die hij opdeed bij het waterbaksteken, volksspel dat plaats had ter gelegenheid van een stoet in het dorp. Gezeten op een door een paard getrokken kar moest men onder een grote zak met water doorrijden en deze dan proberen door te steken, waardoor men, als het lukte, een grote hoeveelheid koud water over het ontbloot bovenlijf kreeg.

De eerder kleine herberg had geen bijzondere kenmerken zomin als de meesten uit die tijd doch ze zou goed beklant geweest zijn.

Nog voor 1914 verliet het gezin Van der Leyden de herberg en bouwde een nieuwe woonst in de Hoogstraat waarin aanvankelijk ook een herberg opengehouden werd. Later bewoonde zoon Willem, met zijn gezin, dit huis.

Het door het gezin "Peutter" verlaten huis werd aangekocht door de Boortmeerbeekse melkerij-exploitant Jaspers die het in de dertiger jaren verbouwde. Nadien hield Anna Van Goolen er een tijdje haar coiffeurssalon in open en tijdens de tweede wereldoorlog exploiteerde Soike De Prins er een zuivelhandel in.

Te Hever en ook elders leven nog heel wat klein- en achterkleinkinderen van deze "Peutter" en echtgenote. Ze ontsproten uit de zonen Fré, Jaak en Willem die, naar we menen, het beroep van schrijnwerker uitoefenden, en uit de dochters Julia en Maria.

We hoeven nu slechts één huis verder te gaan langs dezelfde kant van de straat en belanden bij de huidige handelszaak Erdelo waar indertijd stond:

19. herberg bij "Verschurrekes" :

Deze herberg werd toen in een zeer oud huis geëxploiteerd door de echtgenoten Constant Crols-Maria, Catharina D'Hoogh. Dit waren beslist niet de eerste exploitanten van die oude doening die goed gekend en beklant was. Vraag ons echter niet wie hun voorgangers waren, want zo ver gaat de Heverse overlevering niet altijd. Daarom is het spijtig genoeg ook niet mogelijk te vertellen hoe het er toen in die herbergen aan toe ging, wie de klanten waren welke sfeer er heerste en dies meer.

De twee kinderen van voormelde exploitanten hebben de ouderlijke zaak ook niet verdergezet. Het "waarom" weten we niet. Zoon Alfons die met Leonie Ceuleers huwde en waarover we het al even hadden, bouwde voor eigen gebruik een woning iets verder in de Bieststraat tegen de Mètweg. Dochter Anna huwde met ene Van der Borgh en trok naar de Heverbaan te Boortmeerbeek. Vermelden we ook nog dat Maria D'Hoogh als weduwe hertrouwde met Pier Janssens, broer van Roos en Tille Janssens.

Juist voor of in de eerste wereldoorlog kocht aannemer Leonard Geets (Nare van Jeppes) het huis aan. Die man was eerst gehuwd met ene Deweser, huwelijk waaruit de kinderen Frans en Marie ontsproten en nadien met Delfine (Fien) Huegaerts, die uit Kampenhout afkomstig was en die het leven schonk aan Martha en Constant.

Toen Nare het huis aankocht woonde hij met zijn gezin in het ernaast gelegen huis waarin later het gezin van Jef Van Goolen jaren lang verbleef. Vermoedelijk juist na de eerste wereldoorlog sloopte Nare de oude doening

en bouwde op de plaats het voor die tijd moderne gebouw waarin hij dan herberg " het Vlaams huis " begon te exploiteren. In het begin der dertiger jaren hield dat gezin het ook voor bekeken, bouwde een villa in de " oude " Bieststraat naast herberg " bij Pane " en ging er wonen.

Geen nood, het uit Boortmeerbeek komende gezin Jozef De Koninck - Livina, Adelia Peeters - de man had " den herring (van haring ?) " als toenaam - kwam de opvolging verzekeren. Dat gezin was er uitermate voor geschikt want het had toen twee volwassen dochters, nl. Jeanne en Wiske. Jeanne huwde later met Jos Van der Aerschot (Jos van Sta Winkelmans). De echtgenoot van de jong overleden Wiske hebben we niet gekend.

Het gezin had eigenlijk vier dochters ; Marie, de oudste, was toen reeds gehuwd met schilder Gust Salu en de jongste dochter Gaby, geboren in het jaar dat de auteur van deze het levenslicht zag, was toen uiteraard nog maar een " snotneus ".

Van omstreeks 1934 tot 1938 hebben we die herberg goed gekend want we kwamen toen veel ravotten in Hever - dorp en in de donk met ondermeer dochter Gaby als mede -ravotster en Frans Steemans en Arthur Van Vaeck als leiders.

Korte tijd vóór het uitbreken van de tweede wereldoorlog, in 1939 menen we, verliet het gezin De Koninck, om redenen die we niet kennen, de herberg en kwam ~~was~~ Joanna Van den Bergh - Vervloessem, met kinderen Fons, Albert, Delphine, Jos, Frans en Amélie uit Begijnendijk afgezakt om " het Vlaams huis " verder te exploiteren.

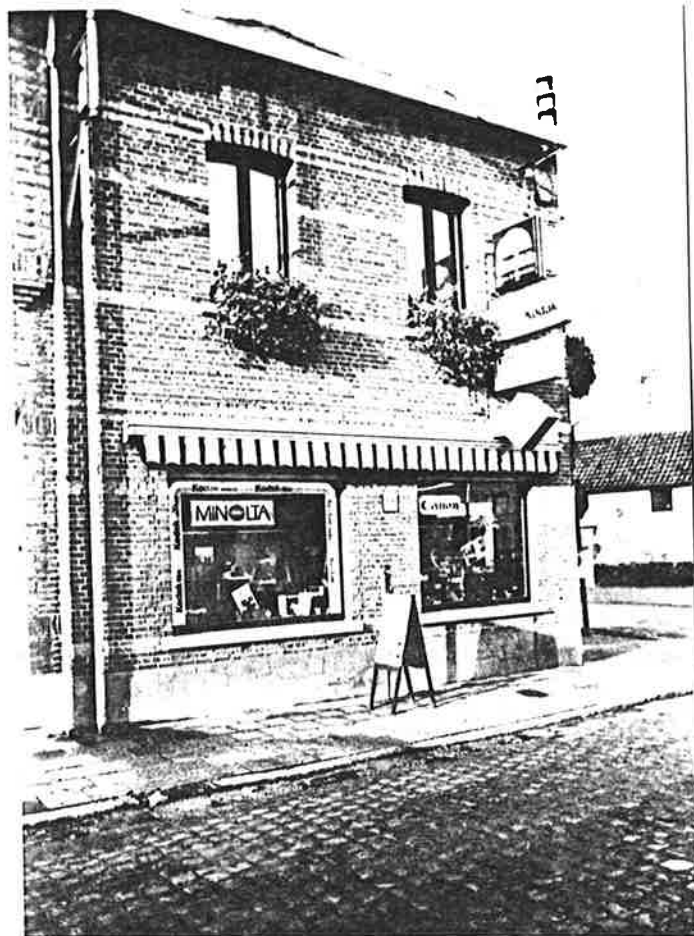
Die komst was toen een opgemerkte gebeurtenis en bijzonder interessant voor de Heverse voetbalploeg, die er met de klap vier spelers van eigen bodem bijkreeg. Het tijdstip van hun komst was echter slecht gekozen (wie wist dat want als die mensen pas goed geïnstalleerd zijn breekt de verschrikkelijke tweede oorlog los. Niet dat de mensen tijdens de duur ervan niet wilden leven integendeel zelfs, maar het bier was niet goed en er was ook niet te veel geld. Als de verschrikking dan eindelijk gedaan is zijn we vijf jaar verder en willen de opvolgers vanzelfsprekend op eigen benen gaan staan. In een vrij korte tijdspanse huwt Fons met Anna Wauters, Albert met Aline Coen, Delphine met Edward Van Vaeck, Jos met Yvonne Janssens, Frans met Nieke Vleminckx uit Houtvenne en wat later Amélie met Frans Leaerts.

Alleen kan moeder Joanna, Clementina het ook niet lang meer bolwerken en in de vijftiger jaren wordt weer eens een Heverse herberg definitief gesloten. Florent Vervloessem (den Ranne) brengt dan snel zijn beenhouwerij over naar dat zeer geschikte en goed gelegen handelshuis en als deze na jaren stopt, komt uiteindelijk fotohandel Erdelo er zich in vestigen.

We steken nu gewoon de straat over en belanden in

Herberg " bij Peutter " (links) en " bij Verschurrekes " (hoekhuis)
broederlijk naast mekaar gelegen.

Van herberg via beenhouwerij tot fotozaak.

20. duivenlokaal " in den blauwen duiver " bij den bakker:

Deze oude en ruime doening waarin een herberg, een kruidenierswinkel en een bakkerij ondergebracht waren, werd in de tijd waarover we het hebben geëxploiteerd door Edward Anthonis en echtgenote Leonie Horckmans. Terloops, die Leonie was de zuster van de echtgenote van de toenmalige gemeentesecretaris die eveneens Horckmans heette.

Het gebouw had toen nagenoeg de huidige vorm en zag er ongeveer uit zoals het er enkele jaren geleden, ^{''}voor de restauratie, nog stond. Ongetwijfeld bestond deze, juist voor de kerk gelegen herberg, al zeer lang (van in de achttiende eeuw volgens bepaalde bronnen), maar de namen van de exploitanten ^{''}voor Edward en Leonie moeten we u voorlopig schuldig blijven. Hopelijk komt de mondelinge overlevering door deze beschrijvingen wat los en kunnen we later misschien de volledige tekst in een brochure verwerken, na wat dieper gepeild te hebben.

De exploitatie van deze belangrijke handelszaak zal inzet gevergd hebben. Als bakker moest Edward s'nachts werken, het brood moest aan huis besteld worden, de herberg die als duivenlokaal fungeerde (de duivensport was toen zeer populair) en enigszins ook als opvang voor de aangevers van geboorten en sterften die toendertijd met enkele pinten hun getuigen en de secretaris bedankten, vereiste permanent een aanwezig gezinslid zonder dan nog de winkel te vergeten.

Was het misschien door het vele en zware werk dat bakker Edward, volgens de volksoverlevering dan toch, gene gemakkelijke was? Het is niet zeker want in die tijd waren er immers veel " patriarchen ". Denken we maar aan " boer Vermeulen " uit de " Vlasschaerd ".

Met het groter worden van de kinderen zal de last in het gezin wel geleidelijk lichter om dragen geworden zijn. Ook bij de toenmalige boeren was het volwassen worden van de vele kinderen een zeer goede zaak.

In de periode tot waar onze herinnering reikt en dat is zowat het begin der dertiger jaren, was zoon Raymond, geboren op het einde van de 19e eeuw, reed met zijn nicht Jeanne Vloebergh gehuwd. Dochter Julia was nog thuis en zal er met herberg en winkel wel de handen vol gehad hebben. Zoon René, toen nog ongehuwd, was de bakker en hij werd daarbij flink bijgestaan door de met Fille Verelst gehuwde jongste dochter Jeanne die toen *in* de nabijheid woonde of misschien wel " ingetrouwd " was zoals men het zegt.

Vader Edward Anthonis overleed in 1931 op 70- jarige leeftijd en echtgenote Leonie in 1945 op 79 - jarige leeftijd.

Van in de dertiger jaren zette zoon René met echtgenote Germaine Nijs de handelszaken verder en zij hielden het uiteraard nog lange jaren vol omdat ze bij de aanvang nog vrij jong waren. De bakkerij werd, menen we, stopge-

zet op het einde der zestiger of het begin der zeventiger jaren. De winkel werd nog niet lang geleden gesloten maar de herberg is er vanzelfsprekend nog altijd. Een gesloten huis op die plaats kan immers niet; het zou doodzonde zijn.

De jongste jaren werd de herberg vergroot en het interieur werd tezelfder tijd grondig verfraaid door dochter Greta en echtgenoot Wilfried. Ook de buitengevels werden aangepakt zodat het huis momenteel als nieuw overkomt alhoewel de vroegere constructievorm behouden bleef.

Van de acht directe afstammelingen van Edward en Leonie (de vier kinderen en hun echtgenoten) leven nog alleen de jongste dochter Jeanne die sinds begin 1989 in de nieuwe rustoordvleugel verblijft en schoondochter Germaine die nog actief is in de herberg.

We keren nu ^{''}een gebouw terug in de richting Boortmeerbeek en belanden aan het aanpalend lang huis, waarin gevestigd was

21. herberg " bij den Blek (blikslager) " .

Inderdaad, we bevinden ons ^{''}vóór het thans opgefriste huis met lange voorgevel van Alois en Gaby Van Looy - Goovaerts. Het grootste gedeelte ervan is momenteel ingenomen door een Agentschap van de A.S.L.K. . In de dertiger jaren kenden we het als een even lang en oud gebouw waaraan we echter kop noch staart konden krijgen omdat het een wir - war leek van kleine woongedeelten en bergruimten.

In die oude doening, die er volgens onze bronnen vroeger gezellig ouderwets uitzag, was herberg " bij den Blek " gevestigd. Het was toen een ruime en aangename staminee en in hetzelfde gebouw, vlak naast de gelagzaal, pronkte een mooie winkel die, samen met de herberg, door ^{''}een en hetzelfde gezin geëxploiteerd werd. De voorgevel van het gebouw telde dan ook 5 à 6 ramen behorend tot de naast elkaar gelegen herberg en winkel. Dat moet fraai geweest zijn.

De toenmalige exploitanten (zeer vermoedelijk niet de eersten), waren Henricus Franciscus Wouters die te Betekom geboren werd (voor zover we weten geen familie) en echtgenote Theresia, Elisabeth (Liza) Vermuyten. We kunnen er van verzekerd zijn dat deze staminee, waarover de zelfs in de twintiger jaren geboren Heveraars weinig of helemaal niets gehoord hebben, toen de absolute " kampioen " moet geweest zijn. Er waren namelijk zeven mekaar snel opvolgende dochters in het gezin van Henricus en Liza , die, volgens onze bronnen, allen om ter mooist waren. Zonder de minste hapering wat veelbetekenend is, werden ze ons opgesomd (niet in leeftijdsvolgorde) als Marie (deze in 1886 geboren dochter was wel de oudste), Virginie, Victorine, Gustavine, Malvine, Prosperine (geboren in 1895), en Marceline die ongetwijfeld de jongste was. Als die zeven zich toch aan een schoonheids

Herberg " in den blauwen duiver " " bij den bakker ".

De zeer oude herberg " bij den Blek ".

133

wedstrijd hadden moeten onderwerpen, zouden, volgens onze bronnen, Virginie en Marceline er als laureaten uitgekomen zijn. Het is vanzelfsprekend moeilijk om de toenmalige " smaak " van onze " lieve " bronnen thans te beoordelen.

Het is bijna onbegrijpelijk, maar met uitzondering van de oudste dochter Marie die met " den Tip " (Louis Vanderaa) huwde en dan aan de Leuvensesteenweg staminee ging houden (daarover zullen we het later nog uitgebreid hebben), zijn al de andere dochters hier weggetrouwd zodat ook deze "pittoreske " doening nog vóór 1914 ter ziele ging.

Bij gebreke van mannelijke afstammelingen is die familie Wouters als naamdrager zelfs uitgestorven en zijn er te Hever nog alleen de nakomelingen van de oudste dochter Marie uit haar huwelijk met Louis Vanderaa (den Tip). Dochters Virginie, Gustavine, Prosperine en Malvine zouden met een Brusselaar gehuwd zijn (niet met dezelfde uiteraard, doch met 4 verschillende) en verdwenen aldus voor de doorsnee Heveraar in de onbekendheid. Dochter Victorine zou tragisch omgekomen zijn (zelfmoord wegens " erge " tegenslag) en van Marceline, de jongste, kennen onze bronnen geen verdere levensloop. Tijdens of juist na de eerste wereldoorlog kocht den bakker deze, aan zijn huis palende, doening aan en maakte er enkele " kleinere " woonhuizen van. Nog heelwat later werd het gebouw opnieuw tot een geheel (voor handelsdoeleinden) getransformeerd, tot de eigenaars - exploitanten ervan, op hun beurt, een groot gedeelte van het gebouw aan de A.S.L.K. verhuurden.

We moeten bekennen dat het " vroeger " bestaan van deze toch wel specifieke herberg voor ons een complete verassing was. We hadden er inderdaad nooit ofte nooit over gehoord , en nochtans! Thuis werd er, toen ik nog een weliswaar sterk geïnteresseerde knaap was, enorm veel over " vroeger " verteld door grootmoeder en moeder. Vonden ze deze herberg maar gewoon, of vonden ze het minder passend over mooie herbergdochters te praten met een " puber " als gretig toehoorder?

Wordt vervolgd.

Georges Wouters.

150 jaar geleden stierf het eerste Belgisch staatshoofd

=====

Vraagt men aan de jeugd wie het eerste Belgisch Staatshoofd was, krijgt men steevast als antwoord, Koning Leopold I.

Mis ! Het was een relatief onbekend gebleven staatsman, verbonden met zowel de Belgische als de Limburgse geschiedenis :

Baron Erasme Louis Surlet de Chokier. Wie was deze man?

In 1769 geboren als tweede zoon van een welstellend jurist, Luiks patriciër en aanhanger van het moderne verlichtingsdenken.

Zijn vader had in 1758 de heerlijkheid en kasteelhoeve te Gingelom gekocht. Als jonge man beleefde hij de laatste stuip-trekkingen van de aloude kerkelijke feodale maatschappij.

Bij het uitbreken van de Luikse révolutie, vervoegde hij de tegenstanders van de Prins Bisschop de Hoensbroeck.

Later vond men hem bij de Brabantse opposanten in hun strijd tegen de Oostenrijkse Keizer Jozef II.

Na de aanhechting van het Prinsbisdom Luik en de Oostenrijkse Nederlanden bij Frankrijk, werd op 20 mei 1797, Surlet verkozen tot een der vijf leden van de Centrale Administratie van het Departement Nedermaas.

Hij breidde zijn familiaal patrimonium gevoelig uit met het aankopen van "zwart goed".

In 1800 werd hij "Maire" van Gingelom en lid van de departementsraad van de Nedermaas. Na verscheidene mandaten op arrondissementeel en departementaal vlak, werd hij in 1812 lid van het Franse parlement, het gevolg van zijn veelvuldig verblijf in Parijs tussen 1798 en 1814.

Na de val van Napoleon in 1815 werden onze gewesten bij Nederland gevoegd. Surlet vertegenwoordigde drie jaar de Provincie Limburg in de tweede kamer. Door politieke manipulatie, verdween hij in 1818 uit de vergadering.

In 1824 benoemde Koning Willem hem tot burgemeester van Gingelom en in 1827 verleende hij hem de baronstitel.

Tijdens de woelige gebeurtenissen van september 1830 nam Surlet de Chokier deel aan de buitengewone zitting van de Staten Generaal in Den Haag.

Na de Belgische onafhankelijkheid stuurde de Limburgse kiezers hem naar het Nationaal Congres en werd er op 10 november 1830 tot voorzitter gekozen.

Als dusdanig, speelde hij enkele maanden later, een eersterangsrol in de verkiezing van de 16-jarige Hertog de Nemours, tweede zoon van de Franse koning Louis-Philippe, tot koning der Belgen. Na een veto van de internationale diplomatie bleef de keuze zonder gevolg.

Om het jonge koninkrijk, dat in een uitzonderingstoestand functioneerde, een stabielere regime te geven, besloot het Nationaal Congres een voorlopig staatshoofd aan te stellen, in toepassing van de grondwet.

Op 24 februari 1831 werd op 61-jarige leeftijd, Voorzitter Baron Erasme Louis Surlet de Chokier "Regent" voor een korte, woelige regering boordevol problemen.

Op 21 juli 1831 aanvaardde Leopold van Saksen-Coburg de kroon van België.

De "goede regent" trok zich opgelucht uit het openbaar leven terug. Hij stierf nagenoeg vergeten op 7 augustus 1839, als burgemeester, op zijn kasteel te Gingelom.

Korten R.

DE HEEMKRING TREURT....

Tijdens het derde kwartaal 1989 moest de heemkring tot driemaal toe het plotselinge overlijden van één van haar leden vernemen.

Op 30 juli 1989 overleed te Leuven na een pijnlijke ziekte mejuffer Juliette Bertha Maria Waeyenborghs in de leeftijd van 55 jaar. Zij was oud-gemeenteraadslid van Boortmeerbeek voor de CVP en lid van Heemkring Ravensteyn sedert 1987. Zij was een trouwe bezoeker van onze tentoonstellingen.

Op 11 september 1989 overleed Alois Jozef Oscar Wollebrants, echtgenoot van Budts Joanna Maria Paulina , onverwachts in zijn woning in de leeftijd van 68 jaar. Oscar Wollebrants was ere-schoolhoofd van de gemeenteschool van Boortmeerbeek en oud-gemeenteraadslid van Boortmeerbeek voor de S.P. Hij was een onuitputtelijke bron voor de plaatselijke geschiedschrijving.

Op 19 september 1989 verliet ons André François Lucien Vandermeersch, echtgenoot van Fobelets Lydia Betha. Hij was amper 45 jaar. André Vandermeersch was Schepen van de gemeente Boortmeerbeek. Onder zijn bevoegdheden had hij o.m. cultuur. Aktief en begaan met ons cultureel erfgoed als hij was, ijverde hij onverdroten voor het behoud en de restauratie van de twee waardevolle monumenten uit onze gemeente, de watermolen van Servaes en de oude pastorie van Hever. Zo nam hij het initiatief om deel te nemen aan de nationale "Open Monumentendag" (plaatselijk gekaderd in de actie "Boortmeerbeek in de bloemen"), waarbij de watermolen in een hernieuwde belangstelling kwam te staan. Recent werd een eerste stap gezet tot revalorisatie van de watermolen door de principebeslissing van de gemeenteraad van Boortmeerbeek, waarbij de watermolen voor een lange termijn door de gemeenteoverheid zou gehuurd worden.

De Heemkring biedt aan de getroffen families haar innige deelneming aan in het zware verlies dat hen treft.

De Heemkring dankt de overledenen voor hun bijdrage aan het vastleggen van het reilen en zeilen van onze kleine dorps-gemeenschap en hoopt dat anderen eveneens hun bijdrage zullen leveren voor het behoud van ons patrimonium en de wetenswaardigheden uit ons verleden.

OPROEP 1

Binnenkort bestaat de parochie H. Familie 100 jaar. Wij zoeken hieromtrent alle mogelijke informatie over de stichting van de parochie, de bouw van de kerk, de school, het verenigingsleven van Schiplaken, pastoors, koster, ...

OPROEP 2

In onze volgende jaargang voorzien wij een artikelenreeks over de bij- en toenamen, welke aan vele mensen en families gegeven werden in vroegere jaren. Het gebruik is immers aan het uitsterven. Kent U nog deze bij- en toenamen en hun herkomst. Laat het ons weten.

OPROEP 3

Wij plannen een studie over de oude St Sebastiaansgilde (eerst te Hever, daarna te Schiplaken gevestigd). Weet U nog iets daarover uit overlevering, of uit het recente verleden? Een adres : de heemkring

Het werk van onze Heemburen

=====

Het Molenijzer-Putte N°2/3 sep 89 bevat volgende artikels:

Putte Anno 1715 - Geschiedenis van de roos - Dekenale visitaties - Paternosters - Heksen en spoken vervolgingen - Geschiedenis van het geld - H.Remigius patroonheilige van Beersel.

De Semse-zemst- Hun speciale éditie van juni 1989 geeft een relaas van de "Grote oorlog" in hun kontreien en de gevechten die 75 jaar geleden de 2 de Jagers te voet tegen de invaller leverden. Enkele inwoners hun belevenissen komen er in voor. Belangrijk voor deze die de situatie in augustus 1914 willen kennen.

- Septembernummer: staat in het teken van "de natuur en de jacht" naar aanleiding van de tentoonstelling in de schuur van de Schranshoeve.

Erf en Heem-St Kat.waver- rek:n°068-0508840-05 -

- Naar aanleiding van de tentoonstelling "Kreatief met naald en draad" kregen we hun speciale uitgave N°6 mei-juni 89, deze handelde over een verdwenen gebruik "De kerkgang" door Bert Verriest (50 Fr)
- Juli 89- Rozendaalpad-Wandel en fietstocht van de Midzeelhoeve naar Rozendaal (abdij) ingewandeld op: 16 juli 1989. Verschaft uitleg met kaart van een 15 Km lange route, waarvan een verkorte versie is aangegeven. Warm aanbevolen. (20 Fr)
- Aug 89- Eendragt en Landbouw te St Catharina Waver-1873-1876 door Irene Beernaert en Carina Vanderveken, Willy Van Hoof Weergave van een verslagboek van de landbouwmaatschappij in 1873 opgericht, waarin gedurende 2 jaar, een van de oudste vereenigingen gevolgd wordt. -60 blz (50 Fr)
- Sept.89 N°3 - In dit nummer vinden we een bijdrage over de Brabantse omwentelling - O.L.Vr. en St. Kat.Waver. De naamlijst van 98 vrijwilligers uit O.L.V en 110 uit ST Kat.Waver is te raadplegen in het documentatiecentrum.
- Uitgave N°13- "Met een bruid op schoot" trouwen in St Kat.W. tussen 1/1/65 en 31/12/88, tijdens deze periode werd door Jan Busschots Schepen van de Burgelijke stand, 2187 paartjes in de echt verbonden. Een vlotte leuke beschrijving van zijn ambtsperiode met talrijke anekdoten. (87 blz) (250 Fr +30)

- Uitgave N°11-H.Catharina van Alexandrie, naamgeefster en patrones van St Kat.Waver-De auteur had een dubbel doel:
  - a)duidelijk maken hoe belangrijk de H.Catharina was en is in de samenleving.
  - b)peilen naar de verbondenheid van de dorpsgemeenschap met haar patroonheilige.

Hij is hier volkomen in geslaagd, heeft niets over het hoofd gezien, zeer gedetailleerd. (88 blz)(235 + 30) door W.Van Hoof

- Uitgave N°12-De grenzen van St.Katelijne-Waver voor 1977. Deze belangrijke bijdrage tot de geschiedenis van St.Kat.Waver getuigt van grote kennis en uitgesproken bekommernis om perfect werk te leveren.De uitgebreide bronmelding is zeer belangrijk voor al deze die opzoekingen doen in verband met streekgeschiedenis.Het beschrijft de periode van de 11 de tot de 20 ste eeuw, (61 blz)(180 fr + 30) door H.Van de Poel.

++ De Midzeelhoeve sluit van 20 november tot 31 maart 1990 ++ Heemkundige Kring StHuibrechts-Lille-heeft als een der eersten in Vlaanderen de gegevens van St. H.Lille in de computer gestopt Hun basis is gevormd door de registers van de Burgelijke stand en bevat geboorten, overlijdens en huwelijken vanaf 1797 en de tienjaarlijkse bevolkingsregisters vanaf 1825.Voor de 18de eeuw gebruiken ze de parochieregisters vanaf 1625 voor de overlijdens en vanaf 1737 doopsel en huwelijk.In deze 1ste fase zijn de gegevens van B.S. tussen 1797 en 1920 ± 5000 personen opgenomen, met mogelijke familierelaties.Inlichtingen:Frans JOOSTEN-Lindestraat 5 St Huibrechts-Lille (Neerpelt) tf:011/64 96 09 Laakdalse Heemkundige Kring - Heeft een werkgroep van 25 leden opgericht, die elkeen een kwartierstaat van 64 voorouders zullen opstellen.Deze gegevens zullen in een computer opgeslagen worden. Verder worden opzoekingen verricht in verband met de omliggende gemeenten, Tessenderlo, Meerhout, Ham, Herselt en Westerlo.Zij zullen ook een schakel leggen tussen gemeente en parochiearchief.

Inlichtingen:VAN DEN BEMPT-Hepmansbossen 62 Meerhout;Tf 014/301403 Heemmuseum De Pastorij- Wist U dat er in Edegem een puik ingericht heemmuseum bestaat, het bezoek meer dan aanbevolen, het is gelegen in de Strijdersstraat 18 -Open elke eerste zondag van de maand tussen 14 en 18 uur info tf 03/457 89 67

Heemkring R A V E N S T E Y N
B O O R T M E E R B E E K

Driemaandelijks tijdschrift
nr. 03 van 1989 - 3de jaargang

Inhoudstafel ;

Dag Mensen Allemaal	R. Korten	100
Boortmeerbeek in de bloemen		101
Beschouwingen bij "75 jaar Slag van Schiplaken"	J. Peeters	102
Vijftig jaar later : Wat gebeurde er allemaal in 1939 (3de deel) ?	G. Wouters	107
De geschiedenis van de Boortmeerbeekse brouwerij Het Sas , 1900 - 1967	F. Wollebrants	122
Vervolgreeks : 3de deel van De Heverse herbergen vòòr 1914 - 18	G. Wouters	139
150 jaar geleden stierf het eerste Belgisch staatshoofd	R. Korten	154
De Heemkring treurt	J. Peeters	156
Het werk van onze heemburen	R. Korten	158

Redactie : J. Peeters en G. Wouters

Lidgeld : 300,-/jaar

Erelidgeld : 500,-/jaar

Financiële rekening : 068 - 2072401 - 23

D 1989/5002/05